

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT GOSPODARKI, SKARBU PAŃSTWA I PRYWATYZACJI

KGP-410-16/2009

Nr ewid. 26/2010/P09045/KGP

Informacja o wynikach kontroli działalności likwidatorów oraz dofinansowania z Funduszu Skarbu Państwa procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych

Warszawa czerwiec 2010 r.

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Informacja o wynikach kontroli działalności likwidatorów oraz dofinansowania z Funduszu Skarbu Państwa procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych

---

Dyrektor Departamentu
Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

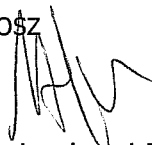
wz. Lech Oniszczenko

Akceptuję:

Stanisław Jarosz

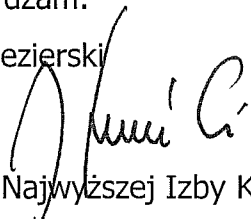

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:

Jacek Jezierski

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

dnia: 16 czerwca 2010 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-22- 444 50 00
www.nik.gov.pl

Spis treści:

1. Wprowadzenie	4
2. Podsumowanie wyników kontroli	5
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	5
2.2. Synteza wyników kontroli	6
2.3. Uwagi końcowe i wnioski.....	10
3. Ważniejsze wyniki kontroli	11
3.1. Charakterystyka stanu prawnego	11
3.2. Uwarunkowania ekonomiczno-organizacyjne	17
3.3. Istotne ustalenia kontroli	18
3.3.1. <i>Zasadność wszczynania likwidacji</i>	19
3.3.2. <i>Likwidacje prowadzone w sposób zadowalający</i>	22
3.3.3. <i>Likwidacje oceniane negatywnie</i>	25
3.3.4. <i>Nadzór organów założycielskich nad likwidacjami</i>	44
3.3.4.1. <i>Nadzór Wojewody Śląskiego</i>	44
3.3.4.2. <i>Nadzór Wojewody Łódzkiego</i>	48
3.3.4.3. <i>Nadzór Wojewody Mazowieckiego</i>	54
3.3.4.4. <i>Ocena nadzoru pełnionego przez Ministra SP, Wojewodę Małopolskiego oraz Wojewodę Wielkopolskiego</i>	56
3.3.5. <i>Dofinansowania likwidacji</i>	61
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	65
4.1. Przygotowanie kontroli	65
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	66
5. Załączniki	73
5.1. Załącznik nr 1. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole	73
5.2. Załącznik nr 2. Nieprawidłowości w wymiarze finansowym.....	74
5.3. Załącznik Nr 3. Wykaz podstawowych aktów prawnych.....	75
5.4. Załącznik nr 4. Wykaz organów, którym przekazano informacje o wynikach kontroli.....	76

1. Wprowadzenie

Temat Najwyższa Izba Kontroli z własnej inicjatywy przeprowadziła kontrolę pn. *Działalność likwidatorów oraz dofinansowanie z Funduszu Skarbu Państwa procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych*. Została ona ujęta w planie pracy NIK pod nr P/09/045.

Cel Celem kontroli, przeprowadzonej na podstawie art. 2. ust. 1 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹, była ocena, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności, prawidłowości procesów likwidacyjnych prowadzonych na podstawie decyzji o likwidacji wydanej w trybie art. 19 ust. 2 *ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych*² (*ustawa o pp.*).

Zakres przedmiotowy kontroli

Badaniami objęto:

- decyzje organów założycielskich o likwidacji przedsiębiorstw państwowych (pp.) oraz postępowania przygotowawcze przed likwidacją, a także nadzór sprawowany przez organy założycielskie nad likwidatorami,
- decyzje ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa wobec zamiaru likwidacji pp. (sprzeciw lub jego brak),
- działalność likwidatorów pp.,
- zasadność dofinansowania likwidacji z Funduszu Skarbu Państwa (FSP).

Kontrolą objęto lata 2004–2008 i I półrocze 2009 r., z uwzględnieniem zdarzeń poprzedzających decyzje o likwidacji oraz zdarzeń do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

Organizacja Kontrola została przeprowadzona w okresie od 17 sierpnia 2009 r. do 20 stycznia 2010 r. w 15 likwidowanych przedsiębiorstwach państwowych, w pięciu urzędach wojewódzkich nadzorujących likwidowane pp. oraz w Ministerstwie Skarbu Państwa (MSP). Szczegółowy wykaz jednostek kontrolowanych oraz jednostek NIK, które przeprowadziły kontrole, zamieszczony jest w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji*.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 981 ze zm.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Inicjowanie i przebieg procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych, w tym ich dofinansowanie z Funduszu Skarbu Państwa, w kontrolowanym okresie NIK oceniła pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości³, w tym negatywnie oceniono przebieg i nadzór likwidacji w województwie śląskim. Nieprawidłowości wystąpiły w działaniach części likwidatorów, będąc także konsekwencją niedostatecznego nadzoru nad nimi ze strony organów założycielskich.

Decyzje organów założycielskich o wszczynaniu likwidacji przedsiębiorstw państwowych były zasadne, chociaż niekiedy zbyt długo zwlekano z ich podjęciem. Minister Skarbu Państwa nie wnosił wobec nich sprzeciwów, co było zasadne i poprzedzone rzetelnymi analizami. Znaczna część decyzji o likwidacji (ok. 30%) była w kontrolowanym okresie podejmowana wobec przedsiębiorstw, które nie posiadały majątku na dokończenie prowadzonych wcześniej postępowań upadłościowych.

NIK negatywnie oceniła przebieg dziewięciu z piętnastu skontrolowanych likwidacji. W 10 skontrolowanych przedsiębiorstwach stwierdzono opieszale działania likwidatorów, powodujące opóźnianie terminów zakończenia likwidacji, a w sześciu – istotne nieprawidłowości przy zbywaniu majątku, a także niegospodarne wydatki. Likwidatorzy lekceważyli obowiązki sprawozdawcze wobec organów założycielskich, jak również nierzetelnie sporządzali sprawozdania finansowe. Zwraca uwagę fakt, że negatywna ocena dotyczy działań likwidatorów we wszystkich siedmiu śląskich przedsiębiorstwach poddanych kontroli.

Niewystarczający był nadzór organów założycielskich, które tolerowały opieszałość likwidatorów i nie egzekwowały od nich szczegółowego informowania o przebiegu likwidacji. Nadzór nad likwidatorami pełniony przez trzy z sześciu skontrolowanych organów założycielskich, w tym Wojewodę Śląskiego, NIK oceniła negatywnie.

Kontrola wykazała prawidłowe wykorzystanie środków przyznawanych z Funduszu Skarbu Państwa na dofinansowanie likwidacji oraz ich rzetelne rozliczanie.

---

³ W kontroli zastosowano czterostopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna pomimo stwierdzonych uchybień, pozytywna pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

2.2. Synteza wyników kontroli

- Wygasanie istnienia przedsiębiorstw państwowych**
1. W efekcie procesów komercjalizacji, upadłości i likwidacji prowadzonych w kontrolowanym okresie przez organy założycielskie dobiega końca istnienie podmiotów gospodarczych w formie przedsiębiorstwa państwowego. Liczba przedsiębiorstw państwowych na terenie pięciu skontrolowanych województw zmniejszyła się w tym okresie pięciokrotnie [str. 18 *Informacji*].
  2. Decyzje o wszczynaniu postępowań w sprawie likwidacji przedsiębiorstw państwowych przez ich organy założycielskie podejmowane były na ogół prawidłowo⁴, chociaż niekiedy z opóźnieniem lub w sytuacji, gdy należało złożyć wnioski o ogłoszenie upadłości. Nie stwierdzono przypadku postawienia przedsiębiorstwa w stan likwidacji bez zaistnienia stosownych przesłanek. Minister Skarbu Państwa nie zgłaszał sprzeciwów wobec zamiarów likwidacji, a dziewięciu początkowo zgłoszonych sprzeciwów – słusznie wg NIK – nie podtrzymał po ponowieniu przez organy założycielskie zawiadomień o zamiarze likwidacji. Większość z tych sprzeciwów dotyczyła likwidacji przedsiębiorstw istniejących już tylko formalnie, tzw. „fikcyjnych bytów prawnych” [str. 19 *Informacji*]. Przewlekłe podejmowane były decyzje o likwidacji przedsiębiorstw państwowych przez Wojewodę Śląskiego. Nawet po umorzeniu postępowań upadłościowych (ze względu na brak środków na pokrycie ich kosztów) decyzje o wszczęciu likwidacji zapadały w terminie od 1,5 miesiąca do 6 lat od umorzenia, w tym w 10 przypadkach po ponad roku, co świadczy o nierzetelności i niecelowości działania [str. 20 *Informacji*]. Postępowanie likwidacyjne wszczęto w kontrolowanym okresie wobec 35 śląskich przedsiębiorstw państwowych, w tym wobec 21 (60%) przedsiębiorstw po umorzonym postępowaniu upadłościowym.
  3. W procesie likwidacji przedsiębiorstw występowały istotne nieprawidłowości. W 9 na 15 likwidacji stanowiły one uzasadnienie dla negatywnej oceny ich przebiegu. NIK tylko do jednej ze zbadanych likwidacji nie zgłosiła żadnych uwag. Kontrola wykazała opieszale działania likwidatorów w toku 10 likwidacji, w tym także przy opracowywaniu planów likwidacji, oraz niewykonywanie obowiązków sprawozdawczych i nieprawidłowe sporządzanie sprawozdań finansowych [str. 22 i nast. *Informacji*]. Nierzetelnie działali likwidatorzy przy zbywaniu mienia
- Zasadne likwidacje i opóźnienia ich wszczęcia**
- Nieprawidłowości popełniane przez likwidatorów przy zbywaniu mienia**

⁴ W 5 na 6 skontrolowanych organów założycielskich.

przedsiębiorstw, głównie nieruchomości: Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Obsługi Inwestycji i Budownictwa w Katowicach [str. 25 *Informacji*], Zakładów Artykułów Technicznych i Galanteryjnych „POLGAL” w Częstochowie [str. 28 *Informacji*], Przedsiębiorstwa Remontów i Eksploatacji Domów „ŁABĘDY” w Gliwicach [str. 31 i 33 *Informacji*], Domu Mody „Elegancja” w Katowicach [str. 35 i 36 *Informacji*], Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego „POLBIS” w Łodzi [str. 41 *Informacji*], Fabryki Aparatury Mleczarskiej „SPOMASZ” [str. 43 *Informacji*]. Szczególnie istotne nieprawidłowości o znaczących konsekwencjach finansowych stwierdzono:

- w Kaletniańskich Zakładach Celulozowo-Papierniczych, których likwidator ukrył przed wierzycielami środki finansowe w wysokości 1,2 mln zł uzyskane ze sprzedaży nieruchomości [str. 38 *Informacji*]. Ponadto bez zgody organu założycielskiego, niecelowo, zatrudniał osoby spoza przedsiębiorstwa i wypłacił im łączną kwotę 152,3 tys. zł [str. 39 *Informacji*];
- w Fabryce Aparatury Mleczarskiej „SPOMASZ” w Warszawie, której likwidator zatrudnił firmę zewnętrzną i wypłacił jej kwotę 526 tys. zł za poszukiwania potencjalnych nabywców majątku przedsiębiorstwa oraz promowanie jego walorów [str. 43 *Informacji*]. Działania zatrudnionej firmy nie doprowadziły do zawarcia żadnej transakcji, a likwidator nie był w stanie przedstawić jakichkolwiek dowodów jej działalności.

Likwidatorzy dokonywali także nieuzasadnionych wydatków na zlecenie niewykorzystywanych opracowań, zlecenie dodatkowej obsługi prawnej, zatrudnianie osób, które faktycznie nie świadczyły żadnej pracy [str. 25 i nast. *Informacji*].

4. Niecelowy i nierzetelny był wniosek likwidatora Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego „Zachód” w Łodzi o uchylenie likwidacji wobec poprawy wyników przedsiębiorstwa osiągniętych przy zastosowaniu tzw. „kreatywnej księgowości” [str. 24 *Informacji*]. Decyzja Wojewody Łódzkiego o uchyleniu tej likwidacji i przywróceniu bytu prawnego przedsiębiorstwa państwowego oraz wprowadzenia w nim postępowania naprawczego opierała się na przesłankach nie mających podstaw w stanie faktycznym dotyczącym jego sytuacji [str. 49 *Informacji*].

Uchylenie likwidacji i reaktywowanie działania przedsiębiorstwa państwowego

Nadzór
organów
założycielskich
nad
likwidatorami

5. Nadzór trzech z sześciu skontrolowanych organów założycielskich nad likwidatorami był nierzetelny. Sposób sprawowania nadzoru nie zapobiegał popełnianym przez likwidatorów nieprawidłowościom oraz tolerował nierzetelną sprawozdawczość i planowanie. W nadzorze pozostałych trzech organów występowały uchybienia mniejszej wagi.

We wszystkich siedmiu śląskich przedsiębiorstwach w likwidacji skontrolowanych w niniejszej kontroli stwierdzono poważne nieprawidłowości [str. 25 *Informacji*]. Nierzetelność nadzoru Wojewody Śląskiego, który na koniec I półrocza 2009 r. był organem założycielskim dla 35% likwidowanych w kraju pp., nad likwidatorami polegała m.in. na:

- nieprzejrzystym sposobie wyboru likwidatorów [str. 44 *Informacji*],
- brakach w dokumentacji w urzędzie [str. 45 *Informacji*],
- tolerowaniu nieprawidłowości popełnianych przez likwidatorów, nieegzekwowaniu sporządzania przez nich rzetelnych programów likwidacji oraz sprawozdań z ich przebiegu [str. 45 *Informacji*].

Nierzetelny był także nadzór nad przedsiębiorstwami w likwidacji pełniony przez Wojewodę Łódzkiego [str. 48 *Informacji*] oraz przez Wojewodę Mazowieckiego [str. 54 *Informacji*]. Tolerowali oni opieszałość likwidatorów oraz niedostatecznie kontrolowali ich działania.

Uchybienia w nadzorze pełnionym nad likwidatorami przez Ministra SP oraz Wojewodę Wielkopolskiego polegały na nieegzekwowaniu aktualizacji programu likwidacji oraz tolerowaniu nierzetelnej sprawozdawczości [str. 56 i 58 *Informacji*]. Nieprawidłowości w nadzorze Wojewody Małopolskiego nad likwidatorami polegały ponadto na tolerowaniu przedłużania likwidacji [str. 59 *Informacji*].

Prawidłowe
dofinansowanie
likwidacji

6. Nie stwierdzono nieprawidłowości w wykorzystaniu i rozliczaniu przez likwidatorów środków z Funduszu Skarbu Państwa przyznanych im na dofinansowanie likwidacji. Udzielanie przez Ministra SP dofinansowań procesów likwidacji było celowe, a stwierdzone w kontroli uchybienia polegały na dowolności dwóch decyzji o odmowie dofinansowania oraz nierzetelnej weryfikacji przez Delegaturę MSP we Wrocławiu wniosku o dofinansowanie

procesu likwidacji Opolskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las”, a także nierzetelnym jego rozliczeniu [str. 61 *Informacji*].

7. W trzech spośród sześciu skontrolowanych organów założycielskich zostały wykonane wnioski pokontrolne po przeprowadzonej przez NIK na przełomie lat 2002/2003 kontroli (P/02/114) *Likwidacja i gospodarowanie mieniem polikwidacyjnym oraz mieniem przejętym przez Skarb Państwa po rozwiązaniu umowy o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania*. Natomiast w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim, Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim (ŁUW) oraz w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim (ŚUW) stwierdzono tylko częściowe wykonanie wniosków, czemu towarzyszyła także niedostateczna kontrola działań likwidatorów [str. 47, 53 i 55 *Informacji*].
8. Finansowe lub sprawozdawcze skutki nieprawidłowości stwierdzonych w niniejszej kontroli wyniosły 4 446 tys. zł, w tym kwota 3 381 tys. zł dotyczyła nieprawidłowości w sferze sprawozdawczości. Korzyści finansowe wyniosły 36 tys. zł [str. 74 *Informacji*].

**Wykonanie
wniosków
po
poprzedniej
kontroli**

**Finansowy
wymiar
nieprawidłowości**

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Wyniki kontroli wskazują na potrzebę wzmocnienia nadzoru pełnionego przez organy założycielskie nad likwidatorami i zintensyfikowania działań zmierzających do zakończenia procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych, w tym do wykreślenia z rejestru przedsiębiorstw tzw. "fikcyjnych bytów prawnych"⁵. Należy także kończyć procesy likwidacji przedsiębiorstw, w których nastąpiło zaspokojenie lub zabezpieczenie wierzycieli, a trwa jedynie proces uregulowania stanu prawnego nieruchomości (niejednokrotnie skomplikowany i długotrwały), bowiem mienie (w tym prawa i obowiązki z nim związane) pozostałe po przedsiębiorstwie uznanym za zlikwidowane i wykreślonym z rejestru przejmuje Skarb Państwa.

Kontynuacji i finalizacji wymagają działania legislacyjne, podjęte z inicjatywy MSP, w wyniku których nadzór nad wszystkimi przedsiębiorstwami państwowymi, w tym likwidowanymi, ma przejąć minister właściwy do spraw Skarbu Państwa.

Szczegółowe wnioski, skierowane do kierowników skontrolowanych jednostek zostały omówione w rozdziale 4.2. niniejszej *Informacji* na str. 66.

---

⁵ Termin używany zwyczajowo dla określenia przedsiębiorstw istniejących jedynie formalnie, tj. przedsiębiorstw, których majątek został zbyty podczas prowadzonych wcześniej postępowań upadłościowych lub likwidacji, wskutek czego zaprzestały one działalności gospodarczej, ale nie zostały wykreślone z Krajowego Rejestru Sądowego.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego

Kwestie związane z likwidacją przedsiębiorstw państwowych reguluje *ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (ustawa o pp.)*.

Art. 18a *ustawy o pp.* stanowi, że likwidacja pp. polega na zadysponowaniu jego składnikami materialnymi i niematerialnymi, o których mowa w art. 55¹ Kodeksu cywilnego, i wykreśleniu pp. z Krajowego Rejestru Sądowego (KRS), po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli.

W art. 19 ust. 1 *ustawy o pp.* określono, że likwidacja pp. może nastąpić, jeżeli:

- 1) przedsiębiorstwo prowadzi działalność gospodarczą ze stratą w ciągu kolejnych sześciu miesięcy,
- 2) prawomocnym wyrokiem sądu lub ostateczną decyzją administracyjną zakazano przedsiębiorstwu działania we wszystkich dziedzinach objętych dotychczasowym przedmiotem działania, a przedsiębiorstwo nie podjęło działalności w innej dziedzinie,
- 3) z wnioskiem takim zwróci się zarząd komisaryczny,
- 4) ponad połowę aktywów ogółem przedsiębiorstwa łącznie:
  - a) stanowią udziały, inne tytuły uczestnictwa w spółkach lub obligacje,
  - b) oddano do używania innym osobom na podstawie umów prawa cywilnego.

Decyzję o likwidacji, stosownie do art. 19 ust. 2 *ustawy o pp.*, podejmuje organ założycielski z własnej inicjatywy bądź na wniosek rady pracowniczej przedsiębiorstwa, o ile minister właściwy do spraw Skarbu Państwa nie zgłosi sprzeciwu, wraz z uzasadnieniem, w terminie dwóch tygodni. Zgłaszanie sprzeciwu wobec wniosków organów założycielskich pp. o likwidację przedsiębiorstwa z przyczyn ekonomicznych, na podstawie art. 7a ust. 2 pkt 4 *ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*⁶, należy do dyrektora delegatury ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa.

Art. 23 ust. 1 *ustawy o pp.* stanowi, że przed podjęciem decyzji o likwidacji przedsiębiorstwa przeprowadza się postępowanie przygotowawcze.

W art. 23 ust. 2 *ustawy o pp.* określono, że do przeprowadzenia postępowania przygotowawczego organ założycielski powołuje zespół przygotowawczy. Zespół ten ma zbadać przyczyny, cel, potrzebę i warunki zamierzonych zmian organizacyjnych oraz przedstawić program likwidacji.

⁶ Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm.

Mienie przedsiębiorstwa

W art. 46 ust. 2 i 3 *ustawy o pp.* określono, że przedsiębiorstwo, gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, zapewnia jego ochronę, a sprzedaje mienie zaliczone, zgodnie z odrębnymi przepisami, do rzeczowego majątku trwałego w drodze publicznego przetargu. W art. 46 ust. 3a *ustawy o pp.* określono, że w wypadku likwidacji przedsiębiorstwa państwowego:

- 1) sprzedaż środków trwałych może być również dokonana na podstawie oferty ogłoszonej publicznie bądź w wyniku rokowań podjętych na podstawie publicznego zaproszenia,
- 2) likwidator może, za zgodą organu założycielskiego, przekazać gminie (związkowi międzygminnemu) lub państwowej osobie prawnej mienie przedsiębiorstwa państwowego nieobjęte przepisami o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych przez przedsiębiorstwa państwowe, o ile wierzytelności zostały zabezpieczone.

Art. 49 ust. 1 *ustawy o pp.* stanowi, że z dniem wykreślenia przedsiębiorstwa państwowego z rejestru sądowego mienie pozostałe po tym przedsiębiorstwie, w tym środki finansowe, przejmuje minister właściwy do spraw Skarbu Państwa (wyjątek stanowi mienie po zlikwidowanych przedsiębiorstwach, których organem założycielskim był minister obrony narodowej, które przejmuje Agencja Mienia Wojskowego).

Art. 49 ust. 3 *ustawy o pp.* stanowi, że przejęte środki finansowe oraz środki finansowe uzyskane ze zbycia mienia, pozostałego po zlikwidowanym lub upadłym pp., stanowią przychody Funduszu Skarbu Państwa⁷ (FSP), z przeznaczeniem na uzupełnienie środków brakujących na pokrycie kosztów procesów likwidacyjnych, postępowania upadłościowego oraz zarządu mieniem, pozostałym po ww. przedsiębiorstwie.

Art. 63 w zw. z art. 20 *ustawy o pp.* stanowi, że dyrektorowi przedsiębiorstwa oraz radzie pracowniczej przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu w stosunku do decyzji podjętych wobec przedsiębiorstwa przez organ sprawujący nad nim nadzór, a w razie podtrzymania decyzji przez organ, do którego został skierowany sprzeciw, dyrektorowi przedsiębiorstwa oraz radzie pracowniczej przysługuje prawo wniesienia sprawy do sądu.

---

⁷ O którym mowa w art. 56 ust. 1 pkt 3 *ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji* (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.).

Tryb likwidacji uszczegółowiono w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1981 r. w sprawie wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych*⁸ (dalej *rozporządzenie RM w sprawie wykonania ustawy o pp.*). Określa ono w § 18 ust. 1, że likwidacja przedsiębiorstwa polega na całkowitym zakończeniu jego działalności gospodarczej.

W § 21 ust. 1 *rozporządzenia RM w sprawie wykonania ustawy o pp.* określono, że postanowienie o wszczęciu postępowania powinno zawierać:

- 1) wskazanie celu i zakresu postępowania,
- 2) określenie przedsiębiorstwa mającego ulec likwidacji,
- 3) uzasadnienie wszczęcia postępowania.

W § 24 ust. 1 *rozporządzenia RM w sprawie wykonania ustawy o pp.* określono, że organ prowadzący postępowanie przedstawia postanowienie o wszczęciu postępowania radom pracowniczym przedsiębiorstw objętych postępowaniem oraz organom związków zawodowych działających w tych przedsiębiorstwach w celu uzyskania opinii w sprawie będącej przedmiotem postępowania.

Projekt dokonania likwidacji przedsiębiorstwa wraz z opinią zespołu przygotowawczego, organ prowadzący postępowanie przedstawia organom samorządu załogi przedsiębiorstwa państwowego oraz związkom zawodowym działającym w przedsiębiorstwie, w celu uzyskania opinii (§ 26 ust. 1 *rozporządzenia*).

W myśl § 45 *rozporządzenia RM w sprawie wykonania ustawy o pp.* zarządzenie o likwidacji przedsiębiorstwa powinno zawierać:

- 1) oznaczenie przedsiębiorstwa podlegającego likwidacji,
- 2) wyznaczenie likwidatora,
- 3) oznaczenie dnia otwarcia likwidacji,
- 4) oznaczenie terminu zakończenia działalności operatywnej przedsiębiorstwa.

O wszczęciu postępowania w sprawie likwidacji przedsiębiorstwa zawiadamia się ministra finansów (§ 46 *rozporządzenia*). Do czasu zakończenia likwidacji mieniem likwidowanego przedsiębiorstwa zarządza likwidator, który wykonuje też prawa i obowiązki dyrektora przedsiębiorstwa w zakresie niezbędnym do zakończenia działalności likwidowanego przedsiębiorstwa (§ 48 *rozporządzenia*).

---

⁸ Dz. U. Nr 31, poz. 170 ze zm.

§ 49 *rozporządzenia RM w sprawie wykonania ustawy o pp.* stanowi, że do obowiązków likwidatora należy w szczególności:

- 1) zgłoszenie do rejestru przedsiębiorstw państwowych wniosku o wpisanie otwarcia likwidacji przedsiębiorstwa,
- 2) zawiadomienie banku finansującego przedsiębiorstwo o otwarciu likwidacji,
- 3) sporządzenie bilansu na dzień otwarcia likwidacji,
- 4) sporządzenie planu finansowego (planu pokrycia kosztów działalności przedsiębiorstwa w czasie likwidacji i planu kosztów likwidacji).

Po zakończeniu likwidacji organ założycielski wydaje decyzję o uznaniu przedsiębiorstwa za zlikwidowane, a decyzja o likwidacji przedsiębiorstwa stanowi podstawę do wykreślenia przedsiębiorstwa z rejestru (§ 51 ust. 1 *rozporządzenia*).

W wykonaniu *ustawy o pp.* Rada Ministrów uregulowała problematykę przeprowadzania przetargów dotyczących zbywania środków trwałych pp., wydając *rozporządzenie z dnia 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu*⁹.

Wynagrodzenie likwidatorów

Do wynagrodzenia likwidatorów przedsiębiorstw państwowych mają zastosowanie przepisy *ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagrodzeniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*¹⁰.

Likwidacja a upadłość

Występują zasadnicze różnice pomiędzy likwidacją a upadłością obejmującą likwidację majątku dłużnika. Upadłość następuje wtedy, gdy przedsiębiorstwo zaprzestało płacenia długów lub gdy majątek przedsiębiorstwa nie wystarcza na ich zaspokojenie, nawet wówczas, gdy na bieżąco zobowiązania wykonuje. Postępowanie upadłościowe służy ochronie interesów wierzycieli. Jego celem jest przede wszystkim sprawiedliwe zaspokojenie wierzycieli oraz ograniczenie odpowiedzialności do majątku przedsiębiorstwa, zaś możliwość czasowego prowadzenia działalności gospodarczej stanowi wyjątek, tylko za zgodą sędziego komisarza.

Na skutek prowadzenia postępowania likwidacyjnego zamiast upadłościowego dochodzi do uszczuplenia mienia likwidowanych podmiotów ze względu na naliczanie odsetek od przeterminowanych zobowiązań, co – w przypadku ogłoszenia

---

⁹ Dz. U. Nr 97, poz. 443 ze zm.

¹⁰ Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm.

upadłości na mocy art. 92. ust. 1 *ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze*¹¹ nie ma miejsca.

Zgodnie z art. 24b *ustawy o pp.* z dniem ogłoszenia o wszczęciu postępowania upadłościowego wobec likwidowanego przedsiębiorstwa postępowanie likwidacyjne ulega zawieszeniu, a następnie, z dniem ogłoszenia upadłości, umorzeniu z mocy prawa.

W przypadku otwarcia likwidacji przedsiębiorstwa, o ile nie jest przewidywane kontynuowanie działalności gospodarczej, istnieje obowiązek sporządzenia – na warunkach ogólnych – bilansu zamknięcia na ostatni dzień dotychczasowej działalności (art. 29 ust. 2 *ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*¹²) oraz dokonania na tę przełomową datę bilansu otwarcia na warunkach szczególnych, tj. z uwzględnieniem urealnionej wyceny jego składników majątkowych. Zgodnie bowiem z wymogami art. 29 ust. 1 *ustawy o rachunkowości* wycena udziałów w innych jednostkach oraz długoterminowych papierów wartościowych, wartości niematerialnych i prawnych, środków trwałych, nieruchomości, inwestycji rozpoczętych, produktów w toku i półproduktów następuje po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe), a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. W takim przypadku jednostka jest również obowiązana utworzyć rezerwę na przewidywane dodatkowe koszty i straty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności. Zgodnie z ust. 2a tego przepisu różnica powstała w wyniku wyceny oraz utworzenia rezerwy, wpływa na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny pp. To rynkowe urealnienie majątku przedsiębiorstwa tworzy podstawę do sprostowania wyceny majątku i powinno powodować, że tak przekształcony bilans finansowy odzwierciedla aktualny /bieżący/ i rzeczywisty /faktyczny/ stan majątku i jego rzeczywistą strukturę źródeł finansowania. Z samej natury prowadzonego procesu likwidacji wynika, że ponoszone koszty likwidacji są z zasady znacznie wyższe od przychodów z wygasającej działalności i w głównej części pokrywane są z wyprzedaży posiadanego majątku. Gdy ten majątek w bilansie otwarcia jest realnie, rynkowo wyceniony, to dalsze księgowo rozliczenia finansowe (na bieżąco

**Bilans
otwarcia
likwidacji**

¹¹ Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.

¹² Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

prowadzony wynikowy rachunek zysku i strat) są przejrzyste i czytelne, zatem rzetelnie wykazują rzeczywistą wartość zmniejszającego się majątku, również w relacji do kosztów likwidacji. Należy jednak uwzględnić, iż istnieją grupy aktywów, dla których wartość w cenach sprzedaży może być znacznie wyższa od wartości w cenach nabycia, w tym po amortyzacji (np. inwestycje kapitałowe i finansowe, nieruchomości, dzieła sztuki, zamortyzowane, ale sprawne technologicznie instalacje). W takich przypadkach wartość bilansowa może nie stanowić właściwego punktu odniesienia dla oceny sprzedaży aktywów.

Niezasadność
naliczania
amortyzacji
w trakcie
likwidacji

Art. 32. ust. 1 i ust. 4 *ustawy o rachunkowości* stanowi, że zakończenie amortyzacji środka trwałego następuje nie później niż z chwilą przeznaczenia go do likwidacji, z dokonaniem z tym momentem odpowiedniego odpisu aktualizującego w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych.

Fundusz
Skarbu
Państwa

Fundusz Skarbu Państwa jest funduszem celowym powołanym ustawowo na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 3 *ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji*¹³, którego przychody pochodzą ze środków publicznych, a wydatki są przeznaczone na realizację wyodrębnionych zadań. Na rachunku FSP gromadzi się 2% przychodów uzyskanych z prywatyzacji w danym roku budżetowym oraz odsetki od tych środków. Jest on przeznaczony na pokrycie kosztów prywatyzacji, gospodarowania mieniem Skarbu Państwa, podwyższenie kapitału zakładowego spółek z udziałem Skarbu Państwa oraz na wykonywanie innych ustawowo określonych zadań, w szczególności zadań wynikających z *ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*, w brzmieniu ustalonym *ustawą z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw*¹⁴ i obowiązującym do 31 grudnia 2010 r.

---

¹³ Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.

¹⁴ Dz. U. Nr 273, poz. 2703 ze zm. obowiązująca od 1 stycznia 2005 r.; fundusze celowe zostały utworzone w miejsce zlikwidowanych tą samą ustawą środków specjalnych. Przed 1 stycznia 2005 r. (od dnia 1 kwietnia 2002 r.) 2% przychodów uzyskanych z prywatyzacji w danym roku budżetowym przeznaczało się na pokrycie kosztów prywatyzacji, gospodarowania mieniem Skarbu Państwa oraz na wykonywanie przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa innych ustawowo określonych zadań, w szczególności zadań wynikających z *ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*, na które nie przeznaczono środków w budżecie państwa w danym roku budżetowym. Zarządzeniem Nr 19 z 28 czerwca 2002 r. w sprawie zasad dysponowania środkami finansowymi uzyskanymi z prywatyzacji, zgromadzonymi na rachunku środka specjalnego pn. Fundusz Skarbu Państwa Minister SP utworzył Fundusz Skarbu Państwa obejmujący środki uzyskane na podstawie art. 49 ustawy o pp., a zasilające wcześniej Fundusz Mienia Polikwidacyjnego.

*Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Funduszu Skarbu Państwa*¹⁵ określiło szczegółowe zasady gospodarki finansowej państwowego funduszu celowego w zakresie nieuregulowanym ustawą tworzącą fundusz, z uwzględnieniem przepisów *ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych*¹⁶, w tym procedurę składania przez likwidatorów przedsiębiorstw państwowych wniosków o dofinansowanie likwidacji.

W związku z przestarzałą i nieodpowiadającą duchowi czasu *ustawą o pp.*, która nie pozwalała organom założycielskim na podjęcie właściwych działań nadzorczych zmierzających do sanowania istniejącego stanu ekonomicznej niewydolności przedsiębiorstw państwowych, uchwalono *ustawę z dnia 12 maja 2006 r. o zmianie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji oraz o zmianie innych ustaw*¹⁷, w tym *ustawy o pp.*, która w art. 5 i 6 wprowadziła nowe rozwiązania zmierzające do zakończenia bytu przedsiębiorstw państwowych. Wprowadzono obowiązek komercjalizacji pp. w terminie do 30 czerwca 2007 r. z wyjątkiem przedsiębiorstw będących w likwidacji, upadłości i w trakcie procesów prywatyzacyjnych. Ustawa ta dała również możliwość wniesienia przedsiębiorstw o ujemnych funduszach własnych do jednoosobowych spółek Skarbu Państwa. Miało to doprowadzić do wygaśnięcia *ustawy o pp.*, przez brak podmiotu regulacji.

Regulacje
zmierzające do
wygaszenia
bytu prawnego
pp.

3.2. Uwarunkowania ekonomiczno-organizacyjne

Likwidacja to proces, który jest uruchamiany w sytuacji, gdy zajdzie jedna z przyczyn powodujących konieczność zakończenia bytu prawnego przedsiębiorcy w celu zakończenia jego działalności gospodarczej. Prowadzenie postępowania likwidacyjnego jest uzasadnione w sytuacji, gdy majątek likwidowanego przedsiębiorcy w pełni pozwala na zaspokojenie zobowiązań wierzycieli. W przypadku niewypłacalności przedsiębiorcy nieodzowne jest ogłoszenie jego upadłości. Konieczność przeprowadzenia procesu likwidacji pp. występuje także, kiedy umorzone zostaje postępowanie upadłościowe ze względu na brak możliwości jego sfinansowania.

¹⁵ Dz. U. Nr 116, poz. 789. Poprzednio obowiązywało *rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Funduszu Skarbu Państwa* (Dz. U. Nr 138, poz. 1162).

¹⁶ Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.

¹⁷ Dz. U. Nr 107, poz. 721.

W decyzjach o wszczęciu likwidacji pp. i przebiegu tego procesu uczestniczą organy przedsiębiorstwa, organ założycielski i Minister Skarbu Państwa. Likwidacja pp. polega na rozdysponowaniu jego składników materialnych i niematerialnych oraz wykreśleniu przedsiębiorstwa państwowego z KRS, po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli.

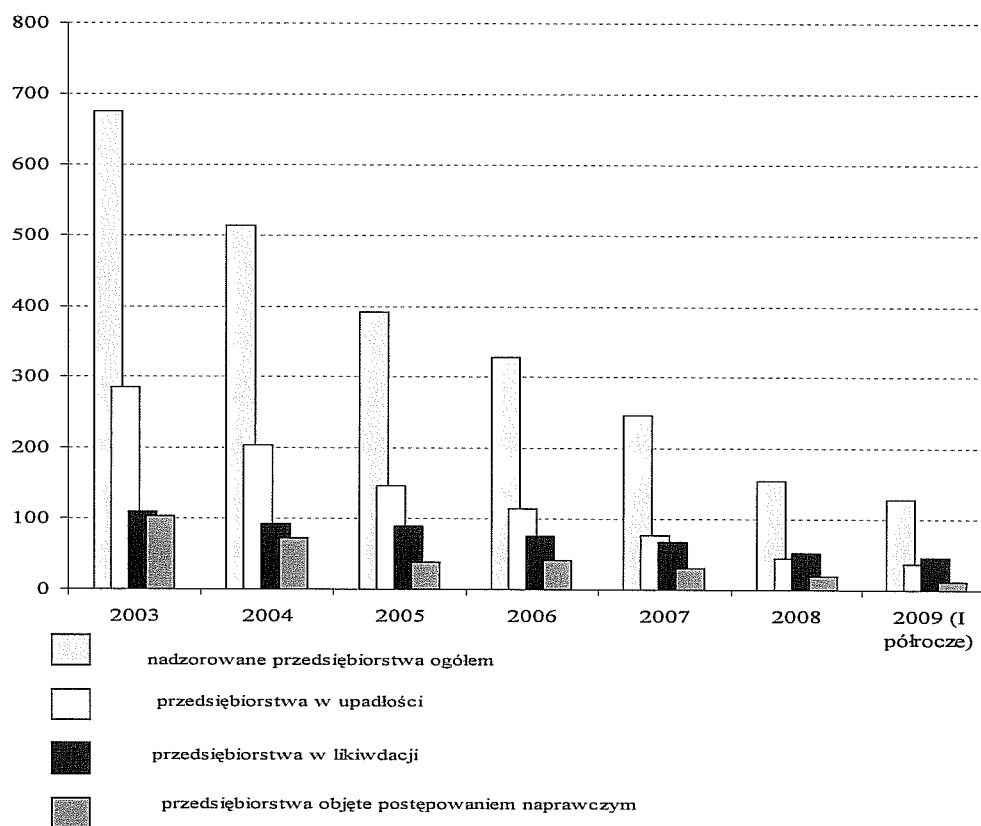
Zadaniem likwidatora jest m.in. zgodnie z przepisami upłynnienie składników majątkowych przedsiębiorstwa przy uwzględnieniu uzyskania za nie najkorzystniejszych cen. Możliwe jest także inne zagospodarowanie mienia za zgodą organu założycielskiego.

3.3. Istotne ustalenia kontroli

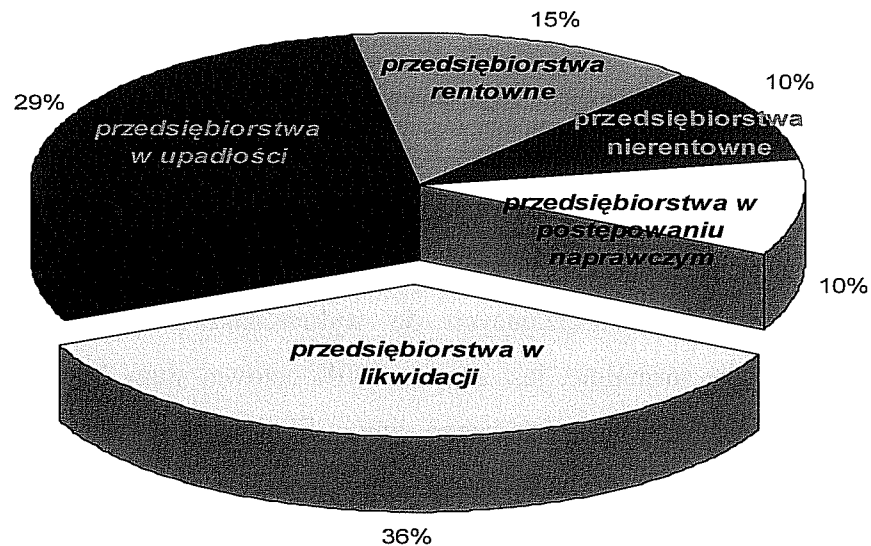
Spadek liczby pp.

W kontrolowanym okresie znacząco zmniejszyła się liczba przedsiębiorstw nadzorowanych przez sześć skontrolowanych organów założycielskich – z 679 na koniec 2003 r. do 128 na koniec I półrocza 2009 r. Zmniejszyła się także liczba przedsiębiorstw w likwidacji ze 109 do 46.

Na poniższym wykresie zaprezentowano dane dotyczące przedsiębiorstw będących w nadzorze kontrolowanych organów założycielskich w latach 2003-2009.

Ponad 65% nadzorowanych przez skontrolowane organy założycielskie przedsiębiorstw objęte było, na koniec I półrocza 2009 r., postępowaniem likwidacyjnym lub upadłościowym. Strukturę tych przedsiębiorstw, w zależności od ich sytuacji ekonomicznej i prawnej, zaprezentowano na poniższym wykresie.

Na dzień 31 grudnia 1990 r. istniało 8 453 przedsiębiorstw państwowych, a ich liczba na koniec 2009 r. zmniejszyła się do 174. Do dnia 31 grudnia 2009 r. MSP nie wyraziło sprzeciwu wobec 1 923 wniosków o likwidację. Z rejestru wykreślono 1 125 przedsiębiorstw państwowych po zakończonej likwidacji, a wobec 683 likwidowanych wcześniej przedsiębiorstw – ogłoszono upadłość¹⁸.

3.3.1. ZASADNOŚĆ WSZCZYNIANIA LIKWIDACJI

Zasadne były decyzje skontrolowanych organów założycielskich (z wyjątkiem niektórych decyzji Wojewody Śląskiego) o stawianiu przedsiębiorstw państwowych w stan likwidacji – chociaż niektóre z nich podejmowane były wiele miesięcy po zaistnieniu uzasadnionych ku temu przesłanek (np. decyzje Ministra SP o likwidacji z przyczyn ekonomicznych pp. Polmos w Sieradzu i pp. Polmos w Łodzi oraz

¹⁸ Dane z opracowanego przez MSP zestawienia dotyczącego przebiegu procesów przekształceń własnościowych, opublikowane na stronie internetowej MSP: http://prywatyzacja.msp.gov.pl/portal/pr/23/8731/Przekształcenia_wlasnosciove_przedsiębiorstw_panstwowych.html

Wojewody Małopolskiego o likwidacji Krakowskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „LAS” w Krakowie).

Prawidłowa była realizacja przez MSP uprawnienia do zgłaszania sprzeciwów wobec zamiarów likwidacji przedsiębiorstw państwowych, wynikającego z art. 19 ust. 2 *ustawy o przedsiębiorstwach państwowych*.

W okresie objętym kontrolą organy założycielskie postawiły w stan likwidacji 99 przedsiębiorstw państwowych, w tym co najmniej 30 przedsiębiorstw po umorzonych postępowaniach upadłościowych. Dyrektorzy Delegatur MSP zgłosili, w imieniu Ministra Skarbu Państwa, dziewięć sprzeciwów wobec planowanych przez organy założycielskie likwidacji, które po ponowieniu wniosków przez organy założycielskie nie zostały podtrzymane.

Sprzeciwy, których nie podtrzymano, dotyczyły w większości (7 z 9) zamiarów likwidacji podejmowanych w celu wykreślenia przedsiębiorstw z KRS. Podejmowanie działań zmierzających do wykreślenia z KRS przedsiębiorstw istniejących jedynie formalnie, jest zdaniem NIK celowe, służy bowiem eliminacji z obrotu prawnego oraz gospodarczego tzw. „fikcyjnych bytów prawnych”, tj. przedsiębiorstw, których majątek został zbyty podczas prowadzonych wcześniej postępowań upadłościowych lub likwidacji, wskutek czego zaprzestały one działalności gospodarczej. Na koniec 2009 r. z KRS nie zostało jeszcze wykreślonych dziewięć innych zlikwidowanych już przedsiębiorstw państwowych, w tym nadzorowane przez Ministra Skarbu Państwa „Centrum Informatyki Energetyki” (zlikwidowane w dniu 14 grudnia 1999 r.).

Niezasadne było niezgłoszenie sprzeciwu, w sytuacji gdy przedsiębiorstwo spełniało przesłanki ogłoszenia upadłości, co wystąpiło w kilku przypadkach (np. w opisanych poniżej Katowickich Zakładach Metalowych DOMGOS w Rudzie Śląskiej).

**Negatywna
ocena
decyzji
Wojewody
Śląskiego**

W latach 2004-2009 (I półrocze) postępowanie likwidacyjne prowadzono wobec 55 śląskich przedsiębiorstw państwowych, z czego 44% dotyczyło przedsiębiorstw, wobec których sądy umorzyły postępowania upadłościowe, z braku środków na choćby częściowe zaspokojenie wierzycieli lub na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. Wszczęto w tym okresie postępowania likwidacyjne wobec 35 pp., w tym wobec 21 (60%) przedsiębiorstw po umorzonym postępowaniu upadłościowym. W okresie objętym kontrolą zakończono proces likwidacji 47

przedsiębiorstw, ale czterech nie wykreślono z KRS. Otrzymane na likwidację 28 przedsiębiorstw środki z FSP, w wysokości 1 568,4 tys. zł, prawidłowo wykorzystano i rozliczono z Delegaturą Ministra Skarbu Państwa w Katowicach.

NIK negatywnie oceniła pod względem rzetelności i celowości opóźnienia wydania decyzji o likwidacji przedsiębiorstw państwowych przez Wojewodę Śląskiego, które stanowiły 1/3 wszystkich decyzji o likwidacjach pp. podjętych w kontrolowanym okresie przez skontrolowane organy założycielskie. Decyzje o likwidacji 21 przedsiębiorstw, wobec których sądy umorzyły postępowania upadłościowe zapadały w terminie od 1,5 miesiąca do ponad 6 lat od momentu umorzenia. W 10 przypadkach wszczęcie postępowania likwidacyjnego nastąpiło po przeszło roku od umorzenia upadłości, a np. wobec Beskidzkich Zakładów Grabarskich BESTA w Żywcu – po 6 latach i 5 miesiącach, Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Robót Inżynieryjnych w Bielsku-Białej – po 6 latach i 4 miesiącach.

Decyzje o likwidacji 10 przedsiębiorstw, po umorzeniu ich postępowań upadłościowych, podejmowano w terminach od 8 miesięcy do przeszło 2 lat od otrzymania opinii prawnej MSP z dnia 23 stycznia 2006 r., wskazującej sposób dalszego postępowania w takich przypadkach.

Ponadto w 4 przypadkach spośród pozostałych 14 wszczętych postępowań likwidacyjnych, krótko po wszczęciu likwidacji, otwarto postępowania upadłościowe¹⁹. We wszystkich tych przypadkach postępowania likwidacyjne rozpoczęto, pomimo istnienia przesłanek otwarcia postępowania upadłościowego, a w przypadku Katowickich Zakładów Metalowych DOMGOS w Rudzie Śląskiej, pomimo wcześniejszego złożenia przez dyrektora ww. przedsiębiorstwa trzech wniosków o ogłoszenie upadłości (za każdym razem zwracanych ze względów formalnych). Były Dyrektor²⁰ Wydziałów ŚUW, odpowiedzialnych za nadzór nad likwidacjami pp., wyjaśnił, że we wszystkich ww. przypadkach otwarcie likwidacji (pomimo istniejących przesłanek ogłoszenia upadłości) następowało ze względów społecznych, związanych ze stanowiskiem załóg, dotyczących utrzymania zatrudnienia w tych przedsiębiorstwach. Zdaniem NIK, stawianie przedsiębiorstw w stan likwidacji, pomimo istnienia przesłanek upadłości przedsiębiorstwa, było

¹⁹ Tj. Katowickich Zakładów Metalowych DOMGOS w Rudzie Śląskiej – po 4 miesiącach, Przedsiębiorstwa Transportowo-Spedycyjnego w Jastrzębiu Zdroju – po 5 miesiącach, Przedsiębiorstwa Budownictwa Inżynieryjnego w Gliwicach i Hutniczego Przedsiębiorstwa Budowlano-Montażowego BUDOHUT w Czeladzi – po 7 miesiącach.

²⁰ Pełniący także w kontrolowanym okresie funkcję z-cy Dyrektora.

działaniem nielegalnym, nierzetelnym i niegospodarnym, a także stanowiło zagrożenie dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego poprzez nieujawnienie informacji o niewypłacalności przedsiębiorstwa.

3.3.2. LIKWIDACJE PROWADZONE W SPOSÓB ZADOWALAJĄCY

Pozytywne
oceny
likwidatorów
mimo uchybień
i nieprawidłowości

NIK pozytywnie oceniła działalność likwidatorów sześciu z piętnastu skontrolowanych przedsiębiorstw. NIK nie miała uwag do działań likwidatora Przedsiębiorstwa Drobiarskiego w Koziegłowach, a uchybienia lub nieprawidłowości stwierdzono w przypadku pozostałych pięciu, ocenianych pozytywnie, likwidatorów.

W **Przedsiębiorstwie Zaopatrzenia PKS w Poznaniu** – coraz mniej skuteczna, na skutek zaniechań likwidatora, była windykacja należności za wynajmowane pomieszczenia. Według stanu na dzień 30 czerwca 2009 r. kwota tych nieuiszczonych należności wyniosła 39,2 tys. zł i w stosunku do stanu z dnia 31 grudnia 2008 r. wzrosła ponad trzykrotnie.

Zaewidencjonowana w księgach rachunkowych **Fabryki Zamków i Okuć „Fana”** w Poznaniu kwota 300 zł za świadczenie usług informatycznych nie znajdowała odzwierciedlenia w dokumentach źródłowych. Faktura na kwotę 1 000 zł za świadczenie usług tego samego rodzaju zaginęła, a jej duplikat uzyskano dopiero w toku kontroli NIK. Likwidator w 2007 r. i 2008 r. z opóźnieniem wynoszącym od 2 dni do 18 dni przekazywał meldunki miesięczne i sprawozdania kwartalne z likwidacji²¹, a z opóźnieniem 39 dni przekazał pierwszy preliminarz kosztów likwidacji. W sprawozdaniu za II kwartał 2007 r. zaniżona została o 7 tys. zł kwota netto wynagrodzenia likwidatora.

Nieprzejrzyste było postępowanie przy zawieraniu umów o świadczenie usług w zakresie ochrony mienia **Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego Szkół Wyższych SZKOLBUD w Warszawie**. Likwidator nie dokumentował sposobu i trybu wyboru firm, z którymi zawarł umowy. Wydatki w latach 2001–2009 (I połowa) na sfinansowanie tych usług wyniosły 534,4 tys. zł, co stanowiło 7,7% ogółu wydatków. Likwidator nie sporządził też bilansu na dzień otwarcia likwidacji,

---

²¹ Obowiązek sporządzania sprawozdań z likwidacji wynikał z umów zawieranych z organami założycielskimi. Niezależnie od tych sprawozdań likwidatorzy zobowiązani są do sporządzania sprawozdań finansowych i statystycznych na zasadach obowiązujących przedsiębiorców.

do czego obligował przepis § 49 pkt 3 *rozporządzenia RM w sprawie wykonania ustawy o pp.*, a także art. 45 ust. 1 w zw. z art. 12 ust. 1 pkt. 5 *ustawy o rachunkowości*.

Kontrola wykazała brak rzetelności przy sporządzeniu planu, a także harmonogramu likwidacji **Zakładu Przemysłu Drzewnego „Rudy” w Tarnowie**, sporządzonego przez pierwszego likwidatora. Dokumenty te, mimo ich dezaktualizacji, nie były modyfikowane, a były likwidator do czasu jego odwołania podawał w sprawozdaniach, że określony przez wojewodę termin zostanie dotrzymany. Plan finansowy był sporządzony nierzetelnie, a wykazane w nim wartości przychodów ze sprzedaży mienia okazały się nierealne do osiągnięcia. Przedłużenie terminu likwidacji, a także zmiana na stanowisku likwidatora skutkowały aktualizacją harmonogramu i urealnieniem planu finansowego likwidacji. Likwidatorzy nie dotrzymywali obowiązku miesięcznego raportowania realizacji harmonogramu likwidacji.

Prowadzenie likwidacji **Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego „Zachód” (PBK)** przez okres ponad 5 lat NIK oceniła jako niecelowe i niegospodarne, chociaż częściowo usprawiedliwione skomplikowanym stanem prawnym nieruchomości. Nierzetelnie sporządzane były plany finansowe likwidacji, ponieważ zakładały wysokie przychody z zamierzonej sprzedaży prawa wieczystego użytkowania gruntów i znajdujących się na nich naniesień, mimo że przedsiębiorstwo nie posiadało decyzji administracyjnych potwierdzających uzyskanie takiego prawa. Nierzetelna była także realizacja obowiązków wynikających z *ustawy o rachunkowości*:

- w bilansach otwarcia likwidacji, wartość składników majątkowych nie została wyceniona na zasadach określonych w art. 29 ust. 2 ww. ustawy,
- składniki funduszu własnego przedsiębiorstwa na dzień rozpoczęcia likwidacji, nie zostały, stosownie do art. 36 ust. 3 ww. ustawy, połączone w jeden fundusz podstawowy,
- sporządzenie bilansu otwarcia likwidacji, nie zostało poprzedzone przeprowadzeniem inwentaryzacji wszystkich składników majątkowych, na zasadach określonych w art. 26 ww. ustawy.

Niecelowy był wniosek likwidatora z dnia 30 kwietnia 2008 r. o uchylenie likwidacji przedsiębiorstwa, a do jego uzasadnienia posłużono się argumentem poprawy wyniku finansowego, którą uzyskano wyłącznie w wyniku zabiegów księgowych.

Wniosek
o uchylenie
likwidacji
uzasadniony
zyskami
uzyskanymi na
skutek tzw.
kreatywnej
księgowości

PBK nie fakturowało i początkowo nie ewidencjonowało należności czynszowych, mimo że występowało do sądów z roszczeniami dotyczącymi bezumownego korzystania od września 2005 r. z pomieszczeń znajdujących się w budynkach wybudowanych przez PBK. Naliczone za okres do 30 kwietnia 2008 r. należności zostały jednorazowo w dniu 30 kwietnia 2008 r. i w sposób niezgodny z obowiązującym zakładowym planem kont wprowadzone do ewidencji księgowej PBK jako należności z jednoczesnym ich nieprawidłowym zaktualizowaniem. Takie ujęcie pozwoliło PBK wykazać w bilansie na dzień 30 kwietnia 2008 r. niską wartość należności netto, tj. pomniejszonych o dokonane odpisy aktualizujące, co pozwoliło uniknąć radykalnego obniżenia wyniku finansowego, wykazanego w rachunku zysków i strat przedsiębiorstwa. Bilans ten przedłożony został organowi założycielskiemu, a jego zatwierdzenia dokonała w październiku 2008 r. trzyosobowa Rada Pracownicza PBK wybrana przez wszystkich pięcioro zatrudnionych pracowników. Prawidłowo wykazane wyniki PBK nie dawałyby uzasadnienia decyzji Wojewody Łódzkiego o uchyleniu od 1 maja 2008 r. likwidacji przedsiębiorstwa.

Do końca 2008 r. w nieprawidłowy sposób zostały zaewidencjonowane należności czynszowe w łącznej wysokości 1 886,2 tys. zł. Zawyżony stan należności potwierdził biegły rewident w raporcie z badania sprawozdania finansowego PBK, wg którego ogółem należności brutto na koniec lutego 2009 r. wynosiły 2 240,5 tys. zł, a odpisy aktualizujące należności – 2 186,1 tys. zł. Biegły rewident zdecydował o dokonaniu odpisu aktualizującego, co spowodowało korektę pierwotnie ustalonego zysku netto za okres 2 miesięcy 2009 r. z kwoty 10,3 tys. zł na stratę netto w kwocie 206,6 tys. zł.

Były likwidator (który po uchyleniu likwidacji ustanowiony został tymczasowym kierownikiem PBK), uzasadniał opisany wyżej sposób ewidencjonowania należności chęcią uniknięcia konieczności naliczenia i odprowadzenia podatku VAT od należności kwestionowanych i niezapłaconych.

Były likwidator nie uzgodnił z organem założycielskim programu rozwoju reaktywowanego przedsiębiorstwa. Program ten, opracowany przez firmę zewnętrzną, nie został wykorzystany, ponieważ przedsiębiorstwo ponownie postawiono od marca 2009 r. w stan likwidacji. Tym samym, poniesienie wydatku w wysokości 9,8 tys. zł za opracowanie ww. programu było działaniem

nieefektywnym i niegospodarnym. PBK poniosło również w 2009 r. wydatki związane z wypłatą odszkodowania w wysokości 11,9 tys. zł, orzeczone przez sąd pracy, w związku z niezgodnym z prawem rozwiązaniem umowy o pracę, tj. bez zachowania kodeksowego okresu wypowiedzenia z tymczasowym kierownikiem przez organ założycielski.

Niezgodnie z zakładowym planem kont zaewidencjonowane zostały rozliczenia dotyczące pożaru zaistniałego w październiku 2008 r. w budynku należącym do PBK. Otrzymane odszkodowanie w łącznej wysokości 139,3 tys. zł nie zostało ujęte w ewidencji księgowej, jako zyski nadzwyczajne, ale jako przyszłe przychody finansowe. Także kosztów likwidacji skutków pożaru w wysokości 77,1 tys. zł nie zaksięgowano jako straty nadzwyczajne, ale jako koszty usług obcych i zakupu materiałów.

3.3.3. LIKWIDACJE OCENIANE NEGATYWNIE

Negatywnie oceniono działania likwidatorów 9 z 15 skontrolowanych przedsiębiorstw, w tym wszystkich siedmiu objętych kontrolą w województwie śląskim oraz po jednym z dwóch kontrolowanych w województwach mazowieckim i łódzkim.

Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Obsługi Inwestycji i Budownictwa w Katowicach

Nierzetelne i niegospodarne działania likwidatorów przyczyniły się do długotrwałości procesu likwidacji, trwającego przeszło 8,5 roku. Przedsiębiorstwo, będące w likwidacji od 2001 r., dysponowało dwiema nieruchomościami, z których jedna została zbyta w pierwszym roku likwidacji. Czterej kolejni likwidatorzy nie zrealizowali programu likwidacji w zakresie zadysponowania drugą nieruchomością przy ul. Warszawskiej 4 w Katowicach. Dopiero w 2006 r. podjęto skuteczne działania zmierzające do uwłaszczenia ww. nieruchomości. Decyzja uwłaszczeniowa Prezydenta Miasta Katowice z dnia 23 października 2007 r. została ujawniona w księdze wieczystej po ponad roku, tj. w marcu 2009 r. Próba zbycia tej nieruchomości została podjęta w 2006 r. bez uregulowania jej stanu prawnego, w nierzetelnie przeprowadzonym przetargu.

Przetarg na zbycie nieruchomości bez uregulowanego stanu prawnego

W ogłoszeniu o przetargu pisemnym likwidator podał cenę wywoławczą 2 841 tys. zł, a minimalne postąpienie określił na 1% ceny. Wprowadzenie w ogłoszeniu

terminu „postąpienie”²² – właściwego dla przetargu ustnego – spowodowało sytuację, która mogła wprowadzić w błąd oferentów. W konsekwencji, w jednej spośród 3 złożonych ofert, zaproponowano cenę minimalną oraz postąpienie i cenę maksymalną (3 000 000 zł, powiększoną o 1%, tj. 28 410 zł, nie wyższą niż 10 017 270 zł). Komisja przetargowa nie unieważniła przetargu, lecz (na podstawie opinii radców prawnych) uznała za najkorzystniejszą ofertę, w której zaproponowano cenę 4 289 210 zł, chociaż była ona niższa od maksymalnej ceny proponowanej przez innego oferenta, który korzystając z możliwości postąpienia, deklarował zamiar zakupu nieruchomości za maksymalną kwotę 10 017 270 zł. Do podpisania umowy nie doszło, gdyż notariusz odmówił jej spisania z uwagi na nieuregulowany stan prawny nieruchomości.

Niecelowe
zatrudnienie
byłych
likwidatorów

Niegospodarne i niecelowe było zatrudnienie przez osobę pełniącą rolę likwidatora dwóch osób pełniących tę funkcję wcześniej. Jedna z zatrudnionych osób nie świadczyła żadnych prac na rzecz przedsiębiorstwa, a druga nie wykonywała większości zleconych umową czynności.

Likwidator zawarła w listopadzie 2006 r., na okres do 31 maja 2007 r. umowę zlecenia z wcześniejszym likwidatorem. Zleceniobiorca nie wykonywał na rzecz Przedsiębiorstwa żadnych czynności, ale prowadził inną likwidację zleconą przez ŚUW. Umowa została zawarta na polecenie Dyrektora Wydziału Nadzoru Właścicielskiego ŚUW²³.

W dniu 19 stycznia 2007 r. likwidator zawarła z byłą likwidatorem umowę, dotyczącą zarządzania budynkiem, którą kolejny likwidator przedłużył do dnia 30 czerwca 2009 r. Jedynymi efektami działalności zleceniobiorcy były dwa plany remontów oraz dwa protokoły kontroli stanu technicznego liczące łącznie 9 stron. Zleceniobiorca nie wykonywała objętych umową czynności, takich jak prowadzenie książki obiektu budowlanego, opracowanie sprawozdania rocznego z wykonywania czynności zarządu i przeprowadzonych remontów i modernizacji.

Biuro Studiów i Projektów Przemysłu Węglowego „PROGOR” w Katowicach

Bezczynność
likwidatorów

Przewlekły był proces likwidacji podjęty po umorzeniu postępowania upadłościowego. W chwili postawienia w stan likwidacji, tj. w kwietniu 2006 r., której zakończenie wyznaczono na dzień 31 marca 2007 r., przedsiębiorstwo nie

---

²² Termin przewidziany w § 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu (Dz. U. Nr 97, poz. 443 ze zm.), tj. w przepisach rozdziału 2 – Przetarg ustny.

²³ Jego wyjaśnienia w tej sprawie przedstawiono na str. 46 *Informacji*.

posiadało żadnego majątku trwałego ani ruchomego, a zakończenie likwidacji nastąpiło w 2009 r. dzięki dofinansowaniu z FSP.

Pierwszy likwidator nie dopełnił m.in. obowiązku zgłoszenia do rejestru przedsiębiorstw wniosku o otwarcie likwidacji oraz sporządzenia bilansu na dzień otwarcia likwidacji (w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia bilansowego), wynikającego z § 49 *rozporządzenia RM w sprawie wykonania ustawy o pp.* Tłumaczył to bezskutecznym poszukiwaniem sprawozdań finansowych z okresu upadłości Przedsiębiorstwa w aktach Sądu Rejonowego w Katowicach, w II Urzędzie Skarbowym w Katowicach, w dawnym Rejestrze Przedsiębiorstw Państwowych oraz w Krajowym Rejestrze Sądowym. Bilans na dzień otwarcia likwidacji sporządził dopiero drugi likwidator ponad 2 lata po rozpoczęciu postępowania likwidacyjnego. W bilansie tym oraz sprawozdaniach finansowych za lata 2003 – 2007, wykazano po stronie aktywów i pasywów sumę „0”, w rachunku zysków i strat wykazano zysk/stratę w kwocie „0”.

Likwidatorzy nie realizowali obowiązków sprawozdawczych wynikających z zawartych umów. Pierwszy likwidator przekazał sprawozdania za II i III kwartał 2006 r., z opóźnieniem wynoszącym 24 i 51 dni. Następny likwidator nie złożył sprawozdań za I i II kw. 2008 r., a spośród czterech złożonych za 2007 r. dwa (za I i IV kwartał) sporządził z opóźnieniem wynoszącym od 22 do 55 dni.

Zakłady Artykułów Technicznych i Galanteryjnych „POLGAL” w Częstochowie.

Nierzetelne, niegospodarne i niecelowe działania pierwszego likwidatora przyczyniły się do opóźnień w likwidacji. Pomimo dwukrotnego przedłużenia (do dnia 30 września 2008 r.) przez Wojewodę Śląskiego terminu zakończenia likwidacji, określonego początkowo na dzień 31 grudnia 2007 r., likwidator ten nie wywiązał się z przyjętych obowiązków. Część jego działań była też niezgodna z przepisami.

Wbrew § 49 *rozporządzenia RM w sprawie wykonania ustawy o pp.* likwidator nie sporządził bilansu otwarcia likwidacji, a jedynie bilans na dzień poprzedzający dzień otwarcia likwidacji. Bilans ten uwzględniał wartość majątku, wycenioną według wartości ewidencyjnej, a nie wg wyceny urealnionej. Sprawozdania finansowe za rok 2007 i 2008, były sporządzone nierzetelnie, nie zostało w nich wykazane wynagrodzenie pobrane przez likwidatora w łącznej kwocie 29 tys. zł. Nie zrealizowano terminowo 12 spośród 13 zadań, określonych w pierwszym harmonogramie czynności likwidacyjnych, a opóźnienia wyniosły od 2 do 320 dni. Jediną czynnością wykonaną zgodnie z ww. harmonogramem było przejście

majątku. Procedura sprzedaży majątku przedsiębiorstwa trwała od 7 listopada 2007 r. do 21 sierpnia 2009 r., czyli o 21 miesięcy dłużej niż planowano w Programie likwidacji. Końcowe sprawozdanie ze swych czynności likwidacyjnych pierwszy likwidator sporządził 55 dni po terminie wyznaczonym w umowie.

Nieprzejrzysty
przetarg
i niekorzystna
umowa
przedwstępna

NIK negatywnie oceniła fakt niezamieszczenia przez pierwszego likwidatora w obwieszczeniu o przetargu na sprzedaż majątku przedsiębiorstwa „POLGAL” części informacji wymaganych przepisami²⁴ oraz pochopne zawarcie umowy przedwstępnej, na warunkach, które skutkowały obowiązkiem zwrotu dwukrotności zadatku.

Obwieszczenie, wbrew § 9 przywołanego wyżej rozporządzenia, nie zawierało określenia siedziby sprzedawcy, miejsca i trybu składania ofert, zastrzeżenia, że sprzedawcy przysługuje prawo swobodnego wyboru oferty, jeżeli uczestnicy przetargu zaoferują tą samą cenę, wysokości wadium i sposobu jego wpłacenia. Brak tych informacji mógł mieć wpływ na ilość ofert w przetargu. Likwidator nie sporządził protokołu z przetargu, do czego zobowiązywał go przepis § 27 ww. rozporządzenia. Likwidator przyjął w przedwstępnej umowie kupna–sprzedaży zawartej w wyniku przeprowadzonego przetargu postanowienie, że w razie niewykonania umowy przez sprzedającego, kupujący może żądać zwrotu zadatku w podwójnej wysokości. Likwidator przyjął ten zapis w umowie w sytuacji, gdy negocjacje z wierzycielami przedsiębiorstwa nadal trwały i nie było pewności czy przyrzeczona umowa sprzedaży dojdzie do skutku. Zobowiązał się także do sprzedaży prawa wieczystego użytkownika nieruchomości w stanie wolnym od wszelkich długów, ciężarów i obciążeń, zaś łączne obciążenia hipoteczne na tej nieruchomości na rzecz trzech wierzycieli wynosiły około 1 917 tys. zł. Do podpisania przyrzeczonej umowy nie doszło z powodu decyzji organu założycielskiego. Sprzedaż nieruchomości wstrzymano ze względu na nieuwzględnienie w podziale środków uzyskanych ze zbycia likwidowanego mienia zobowiązań wobec Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, zaliczanych do pierwszej kategorii zaspokojenia. Niedoszłemu nabywcy zwrócono zadatek w jednokrotnej wysokości. Następstwem tego było roszczenie niedoszłego nabywcy nieruchomości o zapłatę 110 000 zł oraz zasądzonych kosztów procesu w wysokości 9 117 zł. Do końca 2009 r. nie zakończyło się postępowanie apelacyjne w tej sprawie.

---

²⁴ *Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu.*

Część wydatków była niezgodna z umową o pełnienie funkcji likwidatora Zakładów Artykułów Technicznych i Galanteryjnych „POLGAL”. Ponadto od dnia 12 czerwca 2007 r. do dnia 10 października 2008 r. likwidator wydatkował 98,4 tys. zł, tj. o 137% więcej, niż zaplanował w planie finansowym likwidacji (41,5 tys. zł).

Nieuzasadnione
wydatki

Likwidator pobrał za 2008 r. wynagrodzenie w wysokości 6 tys. zł, mimo że Wojewoda Śląski ustalił mu jednorazowe wynagrodzenie za cały okres sprawowania funkcji likwidatora w wysokości 1 tys. zł. Ponadto pobrał w 2007 r. z konta przedsiębiorstwa kwotę 23 tys. zł tytułem wynagrodzenia. Likwidator wyjaśnił, że wypłacił ww. kwotę jako wynagrodzenie, ponieważ inaczej nie chciano mu wypłacić pieniędzy z banku, lecz wydatkował ją w całości na zabezpieczenie nieruchomości przed dewastacją i kradzieżą. Wobec zaksięgowania i rozliczenia powyższej kwoty jako wynagrodzenia (w tym odprowadzenia podatku dochodowego) oraz pozostawienia przez tego likwidatora niekompletnej dokumentacji księgowej, przedstawione wyjaśnienie nie mogło być potwierdzone. Nieplanowane koszty paliwa i kart telefonicznych wyniosły 3,7 tys. zł, a koszt przewozu akt do archiwizacji wyniósł 700 zł. Przekroczenia w stosunku do planu finansowego likwidacji dotyczyły kosztów prowadzenia księgowości (o 3,7 tys. zł), archiwizacji i przechowywania dokumentów o 952 zł. Likwidator wydatkował 12,5 tys. zł bez upoważnienia, tj. po dniu wypowiedzenia mu umowy przez Wojewodę Śląskiego i utracie umocowania do wykonywania czynności w stosunku do mienia przedsiębiorstwa.

Odwołany likwidator nie przekazał swojemu następcy środków pieniężnych w wysokości 4 876,96 zł, w tym: 4 520,37 zł, będących na stanie kasy oraz kwoty 356,59 zł, pozostałej po zamknięciu konta w Jurajskim Banku Spółdzielczym. W toku kontroli były likwidator zobowiązał się do zwrotu kwoty 4 520,37 zł do końca roku 2009 r. oraz zeznał, że nie pobrał środków z ww. konta w wysokości 356,59 zł.

Od dnia 10 października 2008 r., do czasu zakończenia kontroli, pomimo wielokrotnych wezwań organu założycielskiego były likwidator nie przekazał kompletu dokumentów (w tym m.in. dokumentów finansowo-księgowych, zestawienia obrotów i sald, raportów kasowych, wyciągów bankowych itp.) przedsiębiorstwa. Było to przyczyną przedłużenia terminu zakończenia likwidacji do 31 lipca 2009 r., a następnie do 31 grudnia 2009 r.

Kolejny likwidator realistycznie oszacował koszty zakończenia likwidacji i zachował dyscyplinę w realizacji planu wydatków, w tym dofinansowania z FSP w wysokości

47,6 tys. zł. Uzasadnione, pod względem gospodarności i legalności, było wniesienie pozwu o zapłatę kwoty 26,5 tys. zł przez pierwszego likwidatora, z tytułu nienależnie pobranego wynagrodzenia oraz nieprzekazania środków będących na stanie kasy po zaprzestaniu pełnienia funkcji likwidatora.

W dniu 21 sierpnia 2009 r., w drodze licytacji komorniczej, dokonano sprzedaży pozostałego majątku trwałego przedsiębiorstwa, uzyskując z tego tytułu 2 100 tys. zł, a zatem więcej, niż wynikało z jego oszacowania (1 156,6 tys. zł), umożliwiając zaspokojenie i zabezpieczenie wierzycieli.

Sosnowiecka Przędzalnia Czesankowa „POLITEX” w Sosnowcu

Likwidację prowadzono w sposób przewlekły, do czego przyczyniła się nierzetelność pierwszego i drugiego likwidatora. Pierwszy termin zakończenia likwidacji (31 marca 2007 r.) przesuwano pięciokrotnie. W lipcu 2009 r. likwidator złożył Wojewodzie Śląskiemu wniosek o przedłużenie likwidacji do dnia 30 listopada 2009 r. oraz poprawiony harmonogram likwidacji i plan finansowy. Do grudnia 2009 r. likwidacji nie zakończono, a organ założycielski nie podjął decyzji dotyczącej przedłużenia ww. terminu. Majątek likwidowanego przedsiębiorstwa stanowiły jedynie nieruchomości gruntowe, które miały zostać przekazane MSP, a proces likwidacji miał ograniczać się do uregulowania roszczeń z tytułu bezumownego korzystania przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Dąbrowie Górniczej z gruntów POLITEX-u.

Likwidator rozpoczynający proces likwidacji, nie dopełnił obowiązku zawiadomienia banku finansującego przedsiębiorstwo o otwarciu likwidacji, a bilans otwarcia likwidacji sporządził (bez przeprowadzenia inwentaryzacji) dopiero po około 7 miesiącach od objęcia funkcji likwidatora. Ponadto:

- nie sporządził bilansu za 2007 r.; dopiero kolejny likwidator w sierpniu 2008 r. sporządził zaległy dokument;
- nie sporządził kwartalnych sprawozdań z przebiegu likwidacji, które zgodnie z umową miał przedkładać w ŚUW;
- nie przekazał następcy protokolarnie wszystkich dokumentów finansowych oraz księgowych dotyczących likwidacji.

Drugi likwidator (od 1 stycznia 2008 r.) nie wykonała żadnych czynności w ramach likwidacji i wypowiedziała umowę w marcu 2008 r., uzasadniając to brakiem bilansu za 2007 r. oraz brakiem dostępu do środków finansowych, ponieważ jej poprzednik nie przekazał jej karty bankomatowej. Pierwszy likwidator wyjaśnił, że

**Opieszałość
i beczynność
likwidatorów
przedłużające
likwidację**

karty bankomatowej nie przekazał, gdyż zniszczył ją po wypowiedzeniu mu umowy przez Wojewodę Śląskiego. Wyjaśnienia obydwójga likwidatorów potwierdzają jedynie nierzetelność ich działań.

Żaden z likwidatorów nie wystąpił o zapłatę z tytułu korzystania przez podmioty gospodarcze z dróg dojazdowych należących do przedsiębiorstwa. Czynności likwidatorów ograniczyły się do występowania od kwietnia 2007 r. z roszczeniami w stosunku do Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Dąbrowie Górniczej za bezumowne korzystanie z terenu POLITEX-u, przez który przebiegał rurociąg ciepłowniczy. Dopiero w sierpniu 2009 r., wobec bezskutecznych negocjacji, likwidator wystąpił do sądu z pozwem o zapłatę za bezumowne korzystanie z gruntu przedsiębiorstwa. Termin rozprawy wyznaczono na dzień 17 lutego 2010 r., a wobec zakończenia likwidacji roszczenie przejmie Skarb Państwa.

Od dnia 18 stycznia do dnia 5 czerwca 2008 r. złożono 6 wniosków o uzupełnienie brakujących środków finansowych na sfinansowanie kosztów likwidacji, z których 5 pozytywnie zaopiniował Wojewoda. MSP odrzucało wnioski z przyczyn formalnych lub wносиło o zmianę kwot niektórych pozycji. W dniu 28 września 2009 r. MSP przekazało wnioskowaną kwotę 11 480,20 zł. W okresie likwidacji żaden z likwidatorów oraz biura rachunkowe nie otrzymały wynagrodzenia za prowadzone działania, ponieważ w umowach z likwidatorami postanowiono, że zostanie ono przekazane po zakończeniu likwidacji.

Przedsiębiorstwo Remontów i Eksploatacji Domów „ŁABĘDY” w Gliwicach

Proces likwidacji prowadzono nieefektywnie i długotrwanie. Termin zakończenia likwidacji, wyznaczony początkowo na dzień 31 grudnia 2006 r., był czterokrotnie zmieniany. Przesuwanie zakończenia likwidacji wynikało z trudności i opóźnień w zagospodarowaniu głównego składnika majątku, tj. 1 489 lokali mieszkalnych. W programie likwidacji przewidziano prowadzenie sprzedaży lokali mieszkalnych na rzecz dotychczasowych najemców²⁵ w terminie do dnia 31 grudnia 2005 r., a następnie (począwszy od dnia 1 października 2005 r.) nieodpłatne przekazanie niesprzedanych mieszkań gminom Gliwice i Zabrze²⁶. Faktycznie, do dnia

Opieszale zagospodarowanie mieszkań

²⁵ W trybie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 4, poz. 24 ze zm.).

²⁶ Na podstawie ustawy z dnia 12 października 1994 r. o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych przez przedsiębiorstwa państwowe (Dz. U. Nr 119, poz. 567 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych”.

26 czerwca 2008 r., sprzedano najemcom 826 mieszkań. Po tym okresie nie dokonywano sprzedaży mieszkań, natomiast pierwsze czynności związane z przekazaniem lokali gminom podjęto w lipcu 2007 r. Do dnia 30 października 2009 r. zagospodarowano 1 326 (89%) lokali mieszkalnych.

Badanie procesu sprzedaży mieszkań wykazało brak wiarygodnych informacji (np. ewidencji) dotyczącej najemców, którym (i kiedy) przedstawiono zawiadomienie o przeznaczeniu mieszkania na sprzedaż oraz zaniechanie sprzedaży mieszkań od dnia 11 sierpnia 2006 r. do dnia 24 lipca 2007 r. Główną przyczyną przedłużania przekazania mieszkań gminom Gliwice i Zabrze były przeciągające się procedury ustalania z władzami tych gmin treści protokołów uzgodnień i warunków przekazania lokali (np., która strona poniesie koszty sporządzenia umowy). Zwłoka wynikała także z tego, że drugi likwidator nie przekazał gminom pełnej, wymaganej przepisami dokumentacji nieruchomości. Dokumentację przekazano dopiero po kilkukrotnych wezwaniach ze strony gminy. NIK nie podziela stanowiska przedstawionego w wyjaśnieniach likwidatora, że *Miasto żądało początkowo dokumentów, które nie były konieczne do przekazania przy przekazywaniu nieruchomości*, gdyż żądane przez gminę dokumenty wymienione były w treści art. 3 ust. 1 *ustawy o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych*.

Likwidator nie przekazał swojemu następcy w I kwartale 2009 r. dokumentacji i danych dotyczących przekazywanych nieruchomości, opracowanych w formie elektronicznej, jak również aneksów do programu likwidacji i kopii sprawozdań z działalności likwidatora. Ponadto dane te usunięto ze służbowego komputera likwidatora. NIK nie podziela podanego w wyjaśnieniu stanowiska, że powyższe dokumenty *nie były niezbędne dla bieżącej działalności Przedsiębiorstwa, ponieważ były już nieaktualne*. Wyjaśnienia te nie usprawiedliwiają byłego likwidatora. Odtwarzanie dokumentów przez następnego likwidatora opóźniło proces przekazywania mieszkań.

W okresie od 1 lipca 2004 r. do dnia zakończenia kontroli dokonano sprzedaży 30 lokali mieszkalnych, na podstawie przepisów *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu*, za łączną kwotę 2 029,7 tys. zł. Sposób prowadzenia postępowań przetargowych od dnia 12 stycznia 2007 r. do dnia 28 lutego 2009 r., tj. w okresie pełnienia funkcji przez drugiego likwidatora, był nierzetelny.

Badanie wybranych 17 postępowań wykazało, że nie prowadzono ewidencji złożonych ofert w przetargach na sprzedaż budynków i lokali mieszkalnych, pomimo takiego obowiązku określonego w *Regulaminie organizowania i przeprowadzania przetargów na sprzedaż składników majątkowych*. Likwidator, który zatwierdził ww. Regulamin w dniu 31 stycznia 2005 r. wyjaśnił, że poprzez rejestrację złożonych ofert w ewidencji złożonych ofert rozumiał ich rejestrację w dzienniku podawczym, a kontrola postępowań przetargowych prowadzonych do stycznia 2007 r. potwierdziła, że na kopertach, w których złożono oferty, widniała pieczęć kancelarii z datą wpływu i podpisem osoby rejestrującej. Jednakże na żadnej z kopert, w których złożono oferty (jak również na samych ofertach) do postępowań prowadzonych w późniejszym okresie (tj. w latach 2007-2008 i w I kwartale 2009 r.) nie było jakiegokolwiek informacji o zarejestrowaniu danej oferty w dzienniku lub pieczęćki bądź adnotacji z datą wpływu. Dotyczyło to postępowań na sprzedaż budynku hotelowego oraz 9 lokali mieszkalnych, które sprzedano za łączną kwotę 1 224,7 tys. zł.

Sprzedaż 7 lokali, wbrew postanowieniom § 2 *rozporządzenia w sprawie zasad organizowania przetargu* oraz ww. regulaminu (wymagany co najmniej 3-osobowy skład komisji), prowadziła komisja dwuosobowa, natomiast jedno postępowanie tylko likwidator. Łączna wartość sprzedaży majątku w wyniku tych postępowań wyniosła 701,7 tys. zł.

W grudniu 2006 r. likwidator sprzedał wszystkie 3 655 udziałów w Przedsiębiorstwie Remontów i Eksploatacji Domów Sp. z o.o. za kwotę 2 193 tys. zł. Cenę jednego udziału ustalono na 600 zł. Likwidator zaakceptował nierzetelnie sporządzoną wycenę, w oparciu, o którą wyznaczono najniższą dopuszczalną cenę w prowadzonych negocjacjach.

Zaniżenie
wyceny
zbywanych
udziałów

Biegły rewident sporządzający Raport z wyceny w maju 2006 r. (na dzień 31 marca 2006 r.), wg metody wartości skorygowanej aktywów netto, przyjął – określając wartość Spółki – wartość nieruchomości wynikającą z trzech operatów szacunkowych z kwietnia 2004 r. (ponieważ 88,6% wartości aktywów Spółki stanowiły nieruchomości), pomniejszoną o zobowiązania i rezerwy na zobowiązania, natomiast wartość 1 udziału poprzez podzielenie otrzymanej w ten sposób kwoty przez ilość udziałów (3 655) otrzymując kwotę 905,24 zł. Zgodnie z art. 156 ust. 3 *ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami*²⁷ operat szacunkowy może być wykorzystywany do celu, dla którego został sporządzony, przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia. Jak wskazano w ww. Raporcie przyjęto wartość budynków oraz prawa użytkowania

²⁷ Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.

wieczystego gruntów na podstawie nieaktualnych operatów z kwietnia 2004 r. Powyższe potwierdził również, w lutym 2007 r., rzeczoznawca majątkowy działający na zlecenie Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, który w swojej opinii dotyczącej sposobu wyceny ww. udziałów, nie wskazał wprawdzie jaka powinna być wartość udziału, lecz podał, że *w jego przekonaniu wartość rynkowa ww. nieruchomości przyjęta w ww. wycenie była zbyt niska*. Pierwszy likwidator nie przekazał sporządzającemu wycenę udziałów aktualnego operatu szacunkowego jednej z nieruchomości (ze stycznia 2006 r.), w którym wartość tej nieruchomości (wraz z prawem użytkowania wieczystego gruntu) wyceniono na kwotę 722,5 tys. zł, tj. wyższą o 45,5 tys. zł, niż wartość wykazana w operacie z kwietnia 2004 r. W ocenie NIK, likwidator, który – jak sam przyznał – *nie miał żadnych zastrzeżeń do przeprowadzonej wyceny, w tym do wartości jednego udziału*, poprzez bezkrytyczne przyjęcie ww. wyceny wartości udziałów w PRiED Sp. z o.o., nie dochował należytej staranności przy ich sprzedaży.

Dom Mody „Elegancja” w Katowicach

Likwidatorzy sporządzali nierzetelnie plany ponowionej²⁸ likwidacji i sprawozdania, a nieruchomości sprzedali niegospodarnie i z naruszeniem prawa. Po umorzeniu postępowania upadłościowego w skład majątku przedsiębiorstwa wchodziły tylko trzy nieruchomości, w tym dwie, na których wybudowano budynki częściowo posadowione na gruntach, do których przedsiębiorstwo nie miało tytułu prawnego.

Dopiero drugi program likwidacji, sporządzony po upływie 4,5 miesiąca po objęciu funkcji przez likwidatora, zatwierdził Wojewoda Śląski. Program ten zakładał sprzedaż jednej nieruchomości, natomiast pozostałe nieruchomości, miały zostać przekazane MSP. Wniosek o dofinansowanie kosztów procesu likwidacji na kwotę 40 tys. zł, został wprawdzie pozytywnie zaopiniowany przez Wojewodę Śląskiego, ale został negatywnie oceniony przez Delegaturę MSP w Katowicach, ponieważ w preliminarzu wydatków ujęto, m.in. wydatki nie będące bieżącymi kosztami likwidacji, a część wydatków określono szacunkowo i nie poparto stosownymi dokumentami i informacjami.

Sporządzone przez likwidatora sprawozdania finansowe były niezgodne z *ustawą o rachunkowości*, w związku z tym nie zatwierdził ich Wojewoda Śląski. Pomimo kierowanych do likwidatora wezwań, sprawozdań tych nie skorygowano. Sprawozdania z prowadzonej likwidacji zawierały błędy i niepełne informacje o wpływach uzyskanych przez przedsiębiorstwo, a informacje o dokonanych

---

²⁸ Pierwotnie likwidacja była prowadzona od 1994 r., w lipcu 1999 r. została ogłoszona upadłość przedsiębiorstwa, a postępowanie upadłościowe umorzono w lipcu 2006 r., ze względu na brak środków na pokrycie dalszych kosztów postępowania.

wydatkach były niezgodne z dokumentacją księgową. Sprawozdania nie zawierały także informacji o bieżących roszczeniach właścicieli gruntów za bezumowne korzystanie przez przedsiębiorstwo z gruntów, na których posadowiono budynki.

Od dnia 2 kwietnia do dnia 10 października 2007 r. likwidator zatrudniał dwie osoby do prowadzenia dokumentacji finansowo-księgowej oraz korespondencji, których wynagrodzenie bez pochodnych wyniosło ogółem 17,4 tys. zł. Zatrudnienie ww. osób nie było przewidziane w programie likwidacji i nie było na nie zgody organu założycielskiego czego wymagała umowa likwidatora z wojewodą.

Sprzedaży nieruchomości dokonano niezgodnie z przepisami *rozporządzenia RM w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe*. Likwidator, nie dopełniając przy sprzedaży tej nieruchomości obowiązków określonych w przepisach, nie zapewnił możliwości dotarcia oferty sprzedaży do możliwie jak najszerszego grona potencjalnych nabywców.

Nieprzejrzysty
przetarg na
nieruchomość

W ogłoszeniu prasowym dotyczącym pisemnego przetargu nieograniczonego na sprzedaż nieruchomości²⁹ likwidator nie podał: adresu działki wystawionej do przetargu, informacji o wadium i terminu zgłaszania ofert. Między datą obwieszczenia o przetargu, a terminem przeprowadzenia przetargu nie upłynęło 14 dni – przetarg wyznaczono po upływie 8 dni od dnia obwieszczenia. Przetargu nie prowadziła komisja przetargowa w składzie co najmniej 3-osobowym, lecz jednoosobowo likwidator, co było niezgodne z § 2 ust. 1 ww. *rozporządzenia*. Z protokołu „z rozpoznania i wyboru oferty”, sporządzonego jednoosobowo przez likwidatora w dniu 3 sierpnia 2007 r., tj. w dniu rozstrzygnięcia przetargu, wynika, że w wyniku ogłoszenia wpłynęła jedna oferta zakupu nieruchomości, zgłoszona przez osobę prowadzącą w sąsiedztwie działalność gospodarczą. W tym samym dniu likwidator zawarł z tą osobą umowę sprzedaży. Nieruchomość została sprzedana za 87 tys. zł, tj. za kwotę równą cenie wywoławczej.

Wyjaśnienia, że przyczyną przyspieszenia organizacji przetargu było uzyskanie informacji o zamiarze wypowiedzenia umowy o ochronę budynku usytuowanego na tej nieruchomości nie usprawiedliwiają, zdaniem NIK, dokonanego naruszenia przepisów. Informacja podana przez likwidatora, że trzy do czterech osób wyraziło zainteresowanie kupnem nieruchomości, wskazuje, że w prawidłowo

²⁹ Prawa wieczystego użytkowania działki nr 896/181 o pow. 2733 m² obręb Chropaczów oraz własności budynku posadowionego na tej działce.

przeprowadzonym postępowaniu możliwe byłoby uzyskanie wyższej ceny sprzedaży.

Nieskuteczne próby niedopuszczenia do sprzedaży przez UW

Likwidator, w odpowiedzi na trzykrotne pisemne próby udaremnienia sprzedaży przez Dyrektora Wydziału Nadzoru Prawnego i Właścicielskiego ŚUW, w piśmie z dnia 15 października 2007 r. wskazał, że nie mogło dojść do wstrzymania sprzedaży z powodu podpisania już 3 sierpnia 2007 r. umowy notarialnej oraz wydatkowania pozyskanych środków finansowych.

Uzyskane ze sprzedaży środki wydano na bieżące wynagrodzenia pracowników oraz na spłatę roszczeń pracowników, którzy posiadali prawomocne nakazy zapłaty. Likwidator wypłacił sobie z tych środków świadczenie z tytułu używania samochodu prywatnego w wysokości 3 884,53 zł, czego nie przewidywała umowa o pełnienie funkcji likwidatora. W dniu 8 maja 2008 r. kwotę tę zwrócono.

Po sprzedaniu ww. nieruchomości likwidator zdeponował dokumentację przedsiębiorstwa w archiwum i od dnia 10 października 2007 r. nie podejmował żadnych działań, a w dniu 11 lutego 2008 r. złożył rezygnację z pełnionej funkcji.

Nieprzejrzysty przetarg na kolejne nieruchomości

Kolejny likwidator także naruszył przepisy prawa przy próbie sprzedaży nieruchomości.

Ogłoszenie o sprzedaży, w drodze pisemnego przetargu ofertowego, nieruchomości w Katowicach nie spełniało wymogów określonych w przepisach³⁰. Nie podano w nim adresu działki wystawionej do przetargu, informacji o wadium, a między datą obwieszczenia a terminem przetargu nie upłynęło 14 dni. Przetarg unieważniono, lecz poniesiono koszt ogłoszenia w wysokości 321,47 zł.

W następnym ogłoszeniu wadium określono, jako 3% ceny wywoławczej, zamiast wymaganych 10%, co likwidator uzasadniał zamiarem przyjęcia wadium w gotówce, aby uniknąć egzekucji komorniczej, a 3% ceny wywoławczej odpowiadało najwyższej kwocie dopuszczonej w obrocie gotówkowym. Nie wpłynęła żadna oferta, natomiast w trybie poprzetargowym oferty zakupu za cenę zgodną z operatami szacunkowymi nieruchomości złożyli właściciele gruntów, na których w części posadowiono budynki.

W wyniku dokonanych sprzedaży prawa wieczystego użytkowania gruntów oraz prawa własności budynków przedsiębiorstwo nie uzyskało żadnych środków pieniężnych, bowiem nabywcy dokonali potrącenia swoich wierzytelności z tytułu bezumownego korzystania z ich gruntu z ceną zakupu nieruchomości wynikającą

---

³⁰ § 8 ust. 2 i § 9 ust. 1 rozporządzenia RM w sprawie zasad organizowania przetargu.

z umowy sprzedaży – 319 800 zł (za nieruchomość w Katowicach o łącznej powierzchni 1 040 m²) oraz 956 500 zł za nieruchomość w Sosnowcu (o łącznej powierzchni 1 ha 3 631 m²). Nabywcy zrzekli się dalszych roszczeń wobec przedsiębiorstwa oraz jego organu założycielskiego.

Likwidator bezkrytycznie przyjął wysokość roszczeń zgłoszonych przez właścicieli gruntów i nie podejmował żadnych działań w celu rzetelnej wyceny zobowiązań przedsiębiorstwa, z tytułu korzystania z tych gruntów i nie wnosił sprzeciwu od nakazów zapłaty wydanych przez sądy. O ile w przypadku nieruchomości w Katowicach, roszczenia nabywcy obliczono według stawek, określonych w ugodzie z dnia 16 stycznia 2001 r., zawartej z syndykiem masy upadłości przedsiębiorstwa, to w przypadku nabywców nieruchomości w Sosnowcu, likwidator zgodził się z wysokością stawki odszkodowania, określoną przez właścicieli tych gruntów, nie dokonując jej weryfikacji, np. poprzez porównanie do stawek rynkowych. W rezultacie odszkodowanie za bezumowne korzystanie z gruntów położonych w Katowicach wyniosło 2,15 zł za m², a w przypadku gruntów położonych w Sosnowcu – aż 7 zł za m² miesięcznie.

Kaletańskie Zakłady Celulozowo-Papiernicze

Likwidację prowadzono mało efektywnie i długotrwanie, a pierwotny termin jej zakończenia (I kwartał 2005 r.) był pięciokrotnie przesuwany. Kolejni trzej likwidatorzy nie zrealizowali w zaplanowanych terminach – odpowiednio – 16 spośród 27 zadań (tj. 59%), 11 spośród 18 zadań (tj. 61%), 11 spośród 19 zadań (tj. 58%) określonych w programie likwidacji. Głównym powodem przesuwania terminów zakończenia likwidacji było opóźnienie w zagospodarowaniu nieruchomości, spowodowane przeciągającym się procesem podziałów geodezyjnych, niedostatecznie nadzorowanym przez likwidatorów.

Zbyt późno, bowiem dopiero w czerwcu 2005 r. likwidator przystąpił do wykonania podziałów geodezyjnych nieruchomości w Kaletach (brak tych podziałów uniemożliwił dokonanie sprzedaży nieruchomości). Złożone przez niego wyjaśnienia, że *Wojewoda zbyt późno zatwierdził aneks nr 2 do Programu likwidacji, oraz że brak środków finansowych uniemożliwił zlecenie dokonania podziałów*, nie zasługują na uwzględnienie, gdyż sam likwidator przedłożył ww. aneks do zatwierdzenia 27 sierpnia 2004 r., tj. z 286-dniowym opóźnieniem. Ponadto, zlecenie dokonania podziałów nie wymagało zaangażowania środków finansowych przekraczających ówczesne możliwości finansowe przedsiębiorstwa.

Opóźnienie likwidacji na skutek opieszałego przygotowania nieruchomości

Likwidatorzy nie egzekwowali terminowości realizacji przez dwóch wykonawców podziałów geodezyjnych nieruchomości w wyniku czego zakończono je dopiero w październiku 2009 r., tj. po ponad 4 latach od daty pierwszego zlecenia. Likwidatorzy nie dochowali należytej staranności w egzekwowaniu od wykonawców obowiązków określonych w umowach. Żaden z likwidatorów nie skorzystał z przysługującego mu – na podstawie zawartych umów – prawa naliczenia wykonawcom kar umownych za nienależyte wykonanie zobowiązań, bądź za zwłokę w oddaniu przedmiotu prac.

Likwidatorzy zatwierdzali do zapłaty faktury wystawione przez wykonawców podziałów geodezyjnych (na łączną kwotę 47,5 tys. zł), pomimo nieudokumentowania robót, a wynagrodzenie wypłacali zaliczkowo. Zawarte z wykonawcami umowy nie przewidywały zaliczkowego wypłacania wynagrodzeń, lecz za wykonane etapy prac.

**Ukrywanie
majątku przed
wierzycielami**

Nielegalne było działanie likwidatora, polegające na tym, że w dniu 28 grudnia 2006 r., po przeprowadzonym postępowaniu przetargowym, polecił nabywcy ośrodka wczasowego „Rosomak” w Ustroniu dokonać wpłaty kwoty 994 tys. zł³¹ na konto kancelarii reprezentującej przedsiębiorstwo w tym postępowaniu, zamiast na rachunek bankowy przedsiębiorstwa. Kancelaria utworzyła subkonto, na które przelała kwotę 1 210,1 tys. zł (obejmującą również wpłacone wcześniej wadium 260 tys. zł, po potrąceniu kwoty 43,9 tys. zł tytułem wynagrodzenia radcy prawnego). Od tej daty do dnia zakończenia kontroli, subkonto to pełniło rolę faktycznego rachunku przedsiębiorstwa.

Zdaniem NIK, powyższe działanie miało na celu ukrycie środków pieniężnych przed wierzycielami. Rachunek bankowy przedsiębiorstwa był zajęty przez komornika. Likwidatorzy, mimo dysponowania tymi środkami, nie spłacali zobowiązań, czym narazili przedsiębiorstwo na konieczność zapłaty odsetek ustawowych. Działania takie należy uznać za niegospodarne.

Kancelaria dysponowała środkami przedsiębiorstwa w wysokości 260 tys. zł przez okres 106 dni oraz kwotą 1 254 tys. zł przez okres 13 dni, a żaden z likwidatorów nie domagał się odsetek od ww. kwot. W sprawozdaniach finansowych i księgach rachunkowych ww. środki pieniężne wykazywano jako należność od kancelarii.

Likwidatorzy zawarli w sposób nielegalny i niegospodarny łącznie 9 umów zleceń oraz 2 umowy o pracę z osobami spoza przedsiębiorstwa (na łączną kwotę 152,3 tys.

---

³¹ Pozostającej z ceny sprzedaży po spłacie zobowiązań na konta niektórych wierzycieli przedsiębiorstwa.

zł). Umowy zawierali bez uzyskania wymaganej zgody organu założycielskiego, do czego byli zobowiązani postanowieniami umów na pełnienie funkcji likwidatora.

Zatrudnianie bez zgody organu założycielskiego

Ponadto jeden z likwidatorów zatrudnił prawnika, a także zawarł umowę zlecenia z radcą prawnym w celu reprezentowania przedsiębiorstwa w postępowaniach sądowych i egzekucyjnych, mimo że przedsiębiorstwo posiadało zawartą w dniu 31 października 2003 r. umowę zlecenia z innym radcą prawnym. Zdaniem NIK niecelowe było zatrudnianie dodatkowego prawnika, bowiem likwidator ten sam był radcą prawnym i w trakcie pełnienia funkcji likwidatora prowadził własną kancelarię radcy prawnego. NIK bierze pod uwagę, że świadczenie usług prawniczych nie wchodziło w zakres jego obowiązków, określonych w umowie na pełnienie funkcji likwidatora, jednakże pełniąc tę funkcję mógł, a nawet powinien był korzystać z własnych doświadczeń zawodowych i posiadanej wiedzy przy rozwiązywaniu problemów natury prawnej.

Likwidatorzy nie egzekwowali od dzierżawców nieruchomości terminowych płatności czynszu za dzierżawę, ani nie korzystali z postanowień umownych uprawniających ich do naliczania odsetek za każdy dzień zwłoki i do rozwiązania umowy w przypadku zwłoki z zapłatą. W konsekwencji doprowadzono do znacznych zaległości, które w przypadku jednego z dzierżawców wynosiły (na dzień zakończenia kontroli) 415,5 tys. zł. Ponadto dzierżawcy temu nie naliczono czynszu za 2 ostatnie miesiące dzierżawy w łącznej kwocie netto 40 tys. zł. Zdaniem NIK, nienaliczenia czynszu nie można uzasadniać – jak wyjaśnił likwidator – *wzrostem i tak już wysokiego zadłużenia, jak również obowiązkiem opodatkowania przychodu i koniecznością odprowadzenia podatku VAT.*

Nieegzekwowanie wpłat czynszu

Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „POLBIS” w Łodzi

Likwidator działał nierzetelnie i z naruszeniem obowiązujących przepisów.

Nierzetelność likwidatora

- ogłoszenie prasowe informujące o postawieniu przedsiębiorstwa w stan likwidacji (od dnia 1 czerwca 2009 r.) oraz wezwaniu wierzycieli do zgłaszania wierzytelności zostało zamieszczone w dzienniku „Rzeczpospolita” dopiero w dniu 22 lipca 2009 r., chociaż pisma zawiadamiające kontrahentów PUH o otwarciu likwidacji zostały do nich skierowane w dniu 10 czerwca 2009 r.;
- zgłoszenia wpisu o otwarciu likwidacji przedsiębiorstwa do KRS dokonano dopiero w dniu 10 września 2009 r. Składniki majątkowe wykazane w bilansie otwarcia likwidacji nie zostały wycenione zgodnie z przepisami art. 29 *ustawy*

o rachunkowości. Inwentaryzację aktywów finansowych na dzień 31 maja 2009 r. zgromadzonych na rachunkach bankowych i należności przeprowadzono niezgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 26 ust. 4 *ustawy o rachunkowości*, tj. na podstawie zapisów księgowych, a nie na zasadzie potwierdzenia sald, nie została sporządzona wycena rynkowa majątku w celu jego sprzedaży. Bilans przedsiębiorstwa, sporządzony na dzień poprzedzający otwarcie likwidacji przedsiębiorstwa i przekazany do organu założycielskiego w dniu 24 sierpnia 2009 r. nie zawierał daty jego sporządzenia;

- harmonogram i plan finansowy likwidacji przedsiębiorstwa został przedłożony organowi założycielskiemu do zatwierdzenia po upływie ponad dwóch i pół miesiąca od daty otwarcia likwidacji, tj. w dniu 24 sierpnia 2009 r., ale na skutek zawartych w nim błędów nie został zatwierdzony. Do listopada 2009 r. żadna wersja harmonogramu i planu finansowego likwidacji nie została zatwierdzona przez organ założycielski w związku z uwagami, jakie wnoszono do ww. dokumentów.

Likwidator wynajął za 15,6 tys. zł brutto lokale o łącznej powierzchni 253,23 m² od Administracji Nieruchomości CENTRUM II w Łodzi dla tylko 3 zatrudnionych przez przedsiębiorstwo pracowników. Tylko część wynajmowanej powierzchni (92,1 m²) przedsiębiorstwo wykorzystywało na własne potrzeby. Pozostała część powierzchni podnajmowana była – bez wymaganej w umowie zgody wynajmującego.

**Niegospodarne
wydatki
likwidatora**

Niektóre wydatki likwidatora były niecelowe i niegospodarne. Niezasadne było udzielenie kancelarii prawnej zlecenia na comiesięczną obsługę prawną, w sytuacji gdy PUH nie prowadziło żadnych skomplikowanych postępowań sądowych ani administracyjnych. Zdaniem NIK wiele czynności mogło być wykonywanych osobiście przez likwidatora, który starając się o funkcję likwidatora wskazał, że posiada doświadczenie zawodowe w zakresie prawa (wpis na listę radców prawnych Okręgowej Izby Radców Prawnych w Łodzi).

Na realizację 3 umów o dzieło dotyczących przygotowania planu finansowego likwidacji i jego zmian, udziału w komisji inwentaryzacyjnej oraz opracowania elektronicznej ewidencji środków trwałych i wyposażenia wydatkowano łącznie 6 500 zł brutto.

Żadna wersja planu finansowego likwidacji przedsiębiorstwa opracowana na zlecenie likwidatora nie została zatwierdzona przez organ założycielski. Założenie w sierpniu 2009 r. elektronicznej ewidencji środków trwałych i wyposażenia, zinwentaryzowanych na dzień 31 maja 2009 r., było niecelowe z uwagi na wyznaczony termin zakończenia likwidacji przedsiębiorstwa do dnia 31 grudnia 2009 r.

Niezasadne i niegospodarne były wydatki w łącznej kwocie 7,2 tys. zł za udział w inwentaryzacji Ośrodka Wypoczynkowego POLINO (OW), aktualizację dokumentacji technicznej, eksploatacyjnej i budowlanej, udział w komisji przetargowej na sprzedaż ośrodka, obsługę wizji lokalnych oferentów zainteresowanych zakupem i udzielanie im wyjaśnień. Osoba, której zlecono ww. czynności nie była pracownikiem PUH i wbrew przepisom § 2 ust. 1 wymienionego *rozporządzenia RM* została powołana przez likwidatora w skład komisji przetargowej. W ośrodku zatrudniona była osoba na stanowisku kierownika, która z powodzeniem mogła obsługiwać zainteresowanych jego nabyciem i wykonać inne niezbędne prace.

Z tytułu 11 umów cywilnoprawnych zawartych z 3 pracownikami zatrudnionymi w OW POLINO, w tym 2 na etatach palaczy–pracowników gospodarczych i 1 w charakterze palacza–konserwatora, poniesiono niecelowe i niegospodarne wydatki na łączną kwotę 16 223 zł brutto. Ww. pracownicy winni wykonywać zadania objęte tymi umowami w ramach umów o pracę.

Likwidator w październiku 2009 r. zamierzał zlecić biegłym rewidentom zbadanie bilansu przedsiębiorstwa za 2008 r., co – ze względu na fakt wcześniejszego (w maju 2009 r.) zatwierdzenia tego bilansu przez Wojewodę Łódzkiego – było niecelowe³².

W przetargu na sprzedaż Ośrodka Wypoczynkowego POLINO, ustalono wadium w wysokości 10% ceny wywoławczej, przy czym zwrot wadium miał nastąpić w terminie 30 dni od wyboru oferty. Wg § 9 ust. 1 pkt 8 *rozporządzenia RM w sprawie zasad organizowania przetargu* wadium takie winno być zwrócone bezpośrednio po dokonaniu wyboru oferty. Ogłoszenia o przetargu nie określały również terminu otwarcia ofert. Ogłaszając przetargi nieograniczone na sprzedaż OW POLINO – z których żaden nie doszedł do skutku – nie zrealizowano obowiązku wynikającego z § 6 pkt 8 zarządzenia nr 109/09 Wojewody Łódzkiego

Niezgodna
z przepisami
treść
ogłoszenia
o przetargu

³² Do zlecenia nie doszło w wyniku działań kontrolerów.

w sprawie postawienia w stan likwidacji przedsiębiorstwa, ponieważ nie sporządzono przez rzeczoznawcę majątkowego aktualnej wyceny rynkowej nieruchomości ani nie ustalono wartości rynkowej oferowanych do sprzedaży pozostałych składników majątkowych. Wycena, którą posługiwano się w celu ustalenia ceny wywoławczej pierwszego przetargu, sporządzona została przez rzeczoznawcę majątkowego w dniu 21 listopada 2008 r. w celu przekształceń przedsiębiorstwa jako całości i nie obejmowała urządzeń i wyposażenia oraz dokumentacji modernizacji OW POLINO, wchodzących w skład przedmiotu przetargu.

Fabryka Aparatury Mleczarskiej „SPOMASZ” w Warszawie

Pomimo upływu ośmiu lat od ogłoszenia likwidacji postępowanie nie zostało zakończone. Oprócz obiektywnych okoliczności, wpływ na tak długi okres likwidacji miały również błędy popełnione przez likwidatora przy próbie sprzedaży majątku w 2006 r.

Podstawową przyczyną przewlekłości likwidacji był długotrwały proces sprzedaży zabudowanej nieruchomości gruntowej, który nie został zakończony mimo upływu 5 lat od daty uzyskania przez przedsiębiorstwo praw do tej nieruchomości. Negatywny wpływ na przebieg sprzedaży tej nieruchomości miały błędy popełnione przez likwidatora przy próbie sprzedaży przedsiębiorstwa w całości. Organizując przetarg na sprzedaż całości przedsiębiorstwa, zamiast jego składników majątkowych, likwidator przekroczył swoje uprawnienia wynikające z art. 18a ust. 1 *ustawy o pp*. Tylko bowiem organ założycielski przedsiębiorstwa może decydować o zbyciu całego przedsiębiorstwa, zarówno przed, jak i w trakcie jego likwidacji³³.

Dopiero po dokonaniu wyboru oferty z najwyższą ceną (9 000 tys. zł, tj. wyższą od wartości przedsiębiorstwa określonej w operacie szacunkowym), złożonej w przetargu ogłoszonym w dniu 18 lipca 2006 r., likwidator przeprowadził analizę, która wykazała, że uzyskana kwota nie wystarczy na sfinansowanie wszystkich zobowiązań oraz kosztów likwidacji. W następstwie tej analizy likwidator poinformował ww. oferenta o anulowaniu decyzji o wyborze jego oferty. Oferent wystąpił do sądu z pozwem o zobowiązanie likwidatora do zawarcia umowy, a postępowanie zakończył dopiero korzystny dla przedsiębiorstwa wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 grudnia 2008 r.

---

³³ Stanowisko takie jednoznacznie potwierdziła uchwała SN z dnia 17 września 2008 r. III CZP 78/08.

Przed rozstrzygnięciem sporu likwidator nie mógł prowadzić żadnych działań na rzecz sprzedaży nieruchomości należących do przedsiębiorstwa w związku z postanowieniem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga z dnia 28 grudnia 2006 r.³⁴ zakazującym zbywania oraz dokonywania innych czynności rozporządzających częścią lub całością przedsiębiorstwa w celu zabezpieczenia roszczeń oferenta. Z uwagi na powyższe postanowienie sądu, likwidator zmuszony został do unieważnienia w styczniu 2007 r. kolejnego postępowania przetargowego oraz do powstrzymania się przez okres dwóch lat ze sprzedażą nieruchomości, co uniemożliwiało zakończenie postępowania likwidacyjnego.

Część z ww. nieruchomości likwidator sprzedał 23 września 2009 r., a do sprzedaży pozostała zabudowana nieruchomość gruntowa o powierzchni 8 653 m² o wartości szacunkowej 4,9 mln zł. Do uregulowania pozostały zobowiązania w wysokości 2 868,9 tys. zł.

Niegospodarne i niecelowe były poniesione przez likwidatora w latach 2002–2009 wydatki (umowa z 17 kwietnia 2002 r.) w wysokości 525,8 tys. zł brutto z tytułu usług doradczych w zakresie poszukiwania potencjalnych nabywców części lub całości majątku przedsiębiorstwa oraz promowania jego walorów zainteresowanym kontrahentom.

Niecelowe
i niegospodarny
wydatki

Likwidator nie był w stanie przedstawić dokumentów pozwalających zweryfikować jakie konkretnie działania podejmowano w ramach realizacji zleconych usług, w tym m.in. z jakimi podmiotami się kontaktowano w celu znalezienia potencjalnych nabywców majątku. Nie było tego rodzaju informacji w treści faktur wystawianych za usługi, jak również w comiesięcznych raportach. Powtarzające się w raportach zapisy ograniczały się m.in. do następujących stwierdzeń: „Promowano sprzedaż majątku Fabryki Aparatury Mleczarskiej SPOMASZ w Warszawie”, „Wyszukiwano i prowadzono rozmowy z potencjalnymi nabywcami majątku Przedsiębiorstwa”. W żadnym z raportów nie wymieniono nazwisk osób bądź nazwy firm, z którymi prowadzono ewentualne rozmowy na temat nabycia majątku. Nie podawano również, jakie konkretne działania podejmowano w celu promowania sprzedaży tego majątku.

Postanowienia umowy nie zawierały obowiązku przedstawienia dokumentów pozwalających na weryfikację zakresu wykonanych usług. W ocenie NIK zawarcie takiej umowy przez likwidatora było działaniem niecelowym, niegospodarnym i nierzetelnym. Prowadziło bowiem do sytuacji, w której wypłaty wynagrodzenia,

³⁴ Sygnatura akt X GCo 59/06.

w wysokości niezależnej od zakresu faktycznie wykonanych prac, dokonywane były jedynie na podstawie ogólnikowych, trudnych do zweryfikowania raportów.

Spośród 11 podmiotów biorących w latach 2003–2009 udział, jako oferenci, w zorganizowanych przez likwidatora postępowaniach dotyczących sprzedaży nieruchomości, które w trakcie kontroli NIK udzieliły odpowiedzi na pismo skierowane do 24 podmiotów, tylko jeden (mający siedzibę w budynku sąsiadującym z siedzibą wykonawcy umowy) potwierdził, że kontaktowano się z nim w ramach zleconych usług.

Po zakończeniu w 2006 r. prowadzenia działalności operacyjnej naliczano koszty amortyzacji od środków trwałych, co stanowiło naruszenie art. 16a ust. 1 *ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych*³⁵, zgodnie z którym amortyzacji podlegają m.in. budowle i budynki wykorzystywane przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Według danych zawartych w sprawozdaniach finansowych za lata 2007–2008, przedsiębiorstwo zaliczyło w tym okresie w koszty działalności operacyjnej koszty amortyzacji w wysokości 123 tys. zł.

3.3.4. NADZÓR ORGANÓW ZAŁOŻYCIELSKICH NAD LIKWIDACJAMI

NIK negatywnie oceniła nadzór pełniony nad likwidatorami przez trzy z sześciu skontrolowanych organów założycielskich (Wojewodowie: Śląski, Łódzki i Mazowiecki). Działania i decyzje pozostałych trzech skontrolowanych organów założycielskich zostały ocenione pozytywnie, ale w przypadku dwóch organów założycielskich kontrola wykazała nieprawidłowości w nadzorze (MSP i Wojewoda Małopolski), a w jednym uchybienia (Wojewoda Wielkopolski).

3.3.4.1. NADZÓR WOJEWODY ŚLĄSKIEGO

Nierzetelny był sposób naboru na funkcje likwidatorów w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim, w którym począwszy od 31 grudnia 2001 r. odstąpiono od ich komisyjnego wyłaniania na rzecz wyznaczania ich przez Wojewodę. Ponadto zlecano jednoczesne prowadzenie kilku likwidacji w tym samym czasie jednemu likwidatorowi, co odbijało się niekorzystnie na skuteczności tych działań.

Nieprzejrzysty
wybór
likwidatorów
i zlecanie zbyt
wielu
likwidacji

---

³⁵ Dz. U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654 ze zm.

Spośród 10 likwidatorów (prowadzących w okresie objętym kontrolą od 3 do 9 likwidacji pp.) tylko trzech z nich ukończyło powierzone im likwidacje lub je kontynuują. Zatrudnienie pozostałych 7 likwidatorów nie gwarantowało przeprowadzenia skutecznej i sprawnej likwidacji, co skutkowało ich odwołaniem. Poszczególni likwidatorzy ukończyli odpowiednio: 5 likwidacji na 7 powierzonych, 2 na 5 powierzonych (dwaj likwidatorzy), 2 na 3 powierzonych, 1 na 3 powierzonych oraz żadnej na 3 powierzonych likwidacje. NIK negatywnie ocenił także powierzanie prowadzenia likwidacji podmiotowi gospodarczemu – kancelarii radców prawnych, która zdołała przeprowadzić jedynie jedną likwidację na 6 powierzonych, w tym w okresie od lutego 2007 r. do lutego 2008 r. prowadziła jednocześnie 4 likwidacje, których nie ukończyła.

Dwóch likwidatorów, którzy nie ukończyli powierzonych likwidacji, wg wyjaśnień byłego Zastępcy Dyrektora Wydziału Nadzoru Prawnego i Właścicielskiego, odpowiedzialnego za nadzór nad likwidatorami, zatrudniono na osobiste polecenie ówczesnego Wojewody.

W ŚUW brak było dokumentacji niektórych likwidacji, np.: całości dokumentacji Zakładów Drzewnych Przemysłu Węglowego w Katowicach, umowy Nr 488/98 z likwidatorem Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Katowicach, opinii Wojewody do wniosku o dofinansowanie likwidacji Fabryki Nakryć Stołowych POLWID w Cieszynie oraz 2 wniosków likwidatorów o uznanie przedsiębiorstw za zlikwidowane. Świadczy to o braku rzetelności i nieprzestrzeganiu instrukcji kancelaryjnej w ŚUW.

**Braki
w dokumentacji**

NIK oceniła nadzór pełniony nad działaniami likwidatorów przez Wojewodę Śląskiego jako nierzetelny i nieskuteczny ze względu na:

– tolerowanie mało efektywnego i długotrwałego prowadzenia procesów likwidacji;

Postępowanie likwidacyjne zlikwidowanych w kontrolowanym okresie przedsiębiorstw trwało średnio 3 lata i 2 miesiące, a średnia długość procesu likwidacji przedsiębiorstw, których likwidacji nie zakończono wynosiła 5 lat i 3 miesiące. Spośród 55 likwidacji przedsiębiorstw prowadzonych w okresie 4,5 roku, zaledwie 8 (15%) uznano za zlikwidowane w pierwotnych terminach zakończenia likwidacji, określonych w programach likwidacji. Procesy likwidacyjne w skontrolowanych przedsiębiorstwach państwowych prowadzono w sposób długotrwały, nie dotrzymując pierwotnych terminów określonych w harmonogramach likwidacji w odniesieniu do 40 przedsiębiorstw. Działania w celu ich przyspieszenia, polegające m.in. na wymianie likwidatorów

**Nieskuteczny
nadzór
Wojewody
Śląskiego nad
likwidatorami**

przedsiębiorstw, często (w 11 przypadkach) nie przynosiły oczekiwanych rezultatów i ponownie zmieniano likwidatora.

- tolerowanie opóźnień w opracowywaniu przez likwidatorów programów likwidacji, aneksów do programów likwidacji, zatwierdzanie aneksów sporządzonych w sposób nierzetelny, a także opóźnienia w zatwierdzaniu tych aneksów;
- dopuszczanie do zbywania przez likwidatorów majątku likwidowanych przedsiębiorstw z naruszeniem obowiązujących przepisów oraz tolerowanie zatrudniania fikcyjnie i niecelowo przez likwidatorów pracowników bez zgody organu założycielskiego;

Np.: Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Obsługi Inwestycji i Budownictwa w Katowicach [str. 25 *Informacji*], Zakładów Artykułów Technicznych i Galanteryjnych „POLGAL” [str. 28 *Informacji*], Przedsiębiorstwa Remontów i Eksploatacji Domów „LABĘDY” w Gliwicach [str. 31 i 33 *Informacji*], Domu Mody „Elegancja” w Katowicach [str. 35 i 36 *Informacji*].

**Fikcyjne
zatrudnienie
likwidatora**

Likwidator Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Obsługi Inwestycji i Budownictwa w Katowicach, zawarła fikcyjną umowę z byłym likwidatorem na skutek polecenia Z-cy Dyrektora Wydziału Nadzoru Prawnego i Właścicielskiego ŚUW, który wyjaśnił, że chciał w ten sposób zapewnić możliwość przeprowadzenia „niedochodowych” likwidacji przez zapewnienie środków na wynagrodzenie likwidatora.

- niewystarczający i nierzetelny nadzór nad wykonywaniem przez likwidatorów obowiązków sprawozdawczych oraz sporządzaniem bilansów otwarcia likwidacji;

W przypadku 6 spośród 12 skontrolowanych dokumentacji z likwidacji, brak było części sprawozdań kwartalnych likwidatorów z likwidacji. Wynagrodzenia likwidatorów Biura Projektów Budownictwa Przemysłowego i Kopalnictwa Rud „BIPRORUD” w Częstochowie, Przedsiębiorstwa Budowlano-Inżynierskiego „BUMEX” w Mysłowicach oraz Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego Przemysłu Węglowego „RADOCHA” w Sosnowcu mogły być obniżone za nieterminowe złożenie sprawozdania kwartalnego. Obniżenia wynagrodzenia nie zastosowano pomimo niezłożenia przez ww. likwidatorów sprawozdań kwartalnych lub złożenia ich z opóźnieniem. Wyegzekwowanie przez Wojewodę ww. kar mogło skutkować niewypłaceniem wynagrodzeń w łącznej kwocie 21 tys. zł³⁶, a także pobraniem od likwidatora „Biprorudu” kary umownej w kwocie 200 zł.

---

³⁶ Dla pp. „Biprorud” w okresie styczeń-lipiec 2008 r. obowiązywała umowa z likwidatorem na kwotę 2 000 zł miesięcznie, dla pp. „Bumex” w okresie kwiecień-czerwiec 2005 r. obowiązywała umowa z likwidatorem na kwotę 6,5 tys. zł miesięcznie, dla pp. „Radocha” w okresie październik-grudzień 2006 r. obowiązywała umowa z likwidatorem na kwotę 2 tys. zł miesięcznie

W dokumentacji, dotyczącej likwidacji Ośrodka Maszynowego w Skoczowie i Bytomskiego Przedsiębiorstwa Robót Elewacyjnych i Wykończeniowych w Bytomiu brak było bilansów otwarcia likwidacji.

- tolerowanie nieterminowego przekazywania Ministrowi SP mienia po zlikwidowanych przedsiębiorstwach.

Po 24 przedsiębiorstwach uznanych za zlikwidowane w okresie objętym kontrolą pozostało mienie, przy którego przekazaniu przekroczone termin, określony w art. 49 ust. 1 *ustawy o pp*. Przepis ten stanowi, że mienie przejmuje Minister SP z dniem wykreślenia przedsiębiorstwa z KRS. W przypadku 21 zlikwidowanych przedsiębiorstw protokolarne przekazanie mienia Ministrowi SP nastąpiło od 53 dni do roku i 2 miesięcy po wykreśleniu przedsiębiorstw z KRS, a w przypadku 3 przedsiębiorstw mienie to do grudnia 2009 r. nie zostało przekazane Ministrowi SP, pomimo wykreślenia tych przedsiębiorstw z KRS odpowiednio w dniach: 8 października 2004 r., 9 lutego 2009 r. i 7 września 2009 r.

Kontrole przeprowadzane przez ŚUW w likwidowanych przedsiębiorstwach, które były objęte także niniejszą kontrolą NIK, były mało skuteczne. W okresie objętym kontrolą, Urząd przeprowadził 7 kontroli w 3 spośród 12 przedsiębiorstw objętych przez NIK szczegółowym badaniem. Zaznaczyć należy, że w przypadku kontroli: w Kaletzańskich Zakładach Celulozowo-Papierniczych (przeprowadzonej w marcu 2009 r.), Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Obsługi Inwestycji i Budownictwa (przeprowadzonej w lutym i w marcu 2007 r.) oraz w Państwowym Przedsiębiorstwie Remontów i Eksploatacji Domów „ŁABĘDY” (w sierpniu 2008 r., dotyczącej zbywania mieszkań), nie sformułowano żadnych wniosków pokontrolnych chociaż kontrola NIK wykazała istotne nieprawidłowości. Jedną z trzech kontroli³⁷ Państwowego Przedsiębiorstwa Remontów i Eksploatacji Domów „ŁABĘDY”, dotycząca zbycia udziałów PRiED Sp. z o.o., skutkowało skierowaniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa do prokuratury. Jednak śledztwo w sprawie niedopełnienia obowiązków przez likwidatora umorzono, a zażalenie Wojewody na postanowienie o umorzeniu zostało pozostawione przez sąd bez rozpoznania. Zażalenie zostało bowiem złożone przez osobę nieuprawnioną, pomimo pouczenia Wojewody o skutkach podpisania zażalenia przez taką osobę. W powyższej sprawie Wojewoda nie wystąpił do właściwego sądu o wyrównanie strat przez ówczesnego likwidatora lub o rozwiązanie umowy sprzedaży, w trybie

Nieefektywne kontrole

³⁷ Żadna z tych kontroli nie skutkowało sformułowaniem wniosków pokontrolnych do likwidatorów.

*ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych*³⁸.

Opisane wyżej nieprawidłowości wskazują, że Wojewoda Śląski nie wykonał w pełni wniosku sformułowanego przez NIK w wystąpieniu pokontrolnym ze stycznia 2003 r., który dotyczył zapewnienia pełnej realizacji zadań organu założycielskiego, związanych z nadzorem nad przedsiębiorstwami państwowymi, w tym skutecznego nadzoru i kontroli nad prawidłowością przebiegu postępowań likwidacyjnych.

3.3.4.2. NADZÓR WOJEWODY ŁÓDZKIEGO

Po 31 grudnia 2003 r. w Województwie Łódzkim procesy likwidacji z przyczyn ekonomicznych prowadzone były w 23 przedsiębiorstwach, z tego 21 przedsiębiorstw zostało zlikwidowanych i wykreślonych z KRS. Wobec 21 przedsiębiorstw Wojewoda Łódzki podjął decyzję o likwidacji przedsiębiorstwa z przyczyn ekonomicznych, stosownie do przepisów art. 19 ust. 1 *ustawy o pp.*, a w dwóch przypadkach likwidację wszczęto w związku z sądowym umorzeniem postępowania upadłościowego.

O nierzetelności nadzoru nad procesami likwidacji przedsiębiorstw państwowych, dla których organem założycielskim był Wojewoda Łódzki świadczy skala nieprawidłowości stwierdzonych przez NIK w procesach likwidacji Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego „Zachód”, Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Usług Inwestycyjnych oraz Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego „Polbis”, jak również uchybień przy przekazywaniu Delegaturze MSP w Łodzi mienia polikwidacyjnego Przedsiębiorstwa Handlu Sprzętem Rolniczym „Agroma”. Nieprawidłowości stwierdzono także przy nadzorowaniu procesu likwidacji Zakładów Galanteryjnych Przemysłu Gumowego „Stomil-Galbut”.

W sposób nierzetelny sprawdzano wykonanie przez likwidatorów obowiązków w zakresie sporządzania sprawozdań finansowych, wskutek czego:

- w bilansach przedsiębiorstw, sporządzonych na dzień poprzedzający otwarcie likwidacji, wartość składników majątkowych nie była wyceniana na zasadach określonych w art. 29 ust. 2 *ustawy z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości*,

---

³⁸ Dz. U. Nr 44, poz. 255 ze zm.

– składniki funduszu własnego przedsiębiorstw na dzień rozpoczęcia likwidacji, nie zostały, stosownie do art. 36 ust. 3 *ustawy o rachunkowości*, połączone w jeden fundusz podstawowy.

Organ założycielski nie podjął działań dyscyplinujących wobec likwidatora Zakładów Galanteryjnych Przemysłu Gumowego „Stomil-Galbut” w Łodzi, w celu wyegzekwowania obowiązku składania miesięcznych sprawozdań z przebiegu likwidacji.

Sankcjonowano długotrwały proces likwidacji Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego „Zachód” w Łodzi (PBK „Zachód”), wskutek czego ponoszone były nieuzasadnione koszty tego procesu.

**Tolerowanie
przewlekłości
likwidacji**

Likwidacja rozpoczęta została 1 stycznia 2004 r., a termin jej zakończenia był wielokrotnie przedłużany, mimo że już w 2005 r. spełniony został podstawowy warunek likwidacji, tj. zaspokojenie wierzycieli przedsiębiorstwa. Jako uzasadnienie dla kontynuacji postępowania likwidacyjnego wskazano potrzebę uregulowania stanu prawnego nieruchomości zajmowanych przez przedsiębiorstwo (w tym sprawę wieloletnich procesów sądowych dotyczących prawa własności działki nr 13/8 zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Kasprzaka 6) oraz podjęcie próby sprzedaży nieruchomości, uwłaszczonych na rzecz przedsiębiorstwa. Jednakże, zdaniem NIK, powyższe okoliczności nie stanowiły i nie stanowią obecnie przeszkody dla zakończenia likwidacji przedsiębiorstwa i wykreślenia go z KSR, gdyż zgodnie z art. 49 ust. 1 *ustawy o pp.*, z dniem wykreślenia pp. z rejestru pozostałe po nim mienie przejmuje minister właściwy do spraw Skarbu Państwa. Na możliwość zakończenia procesu likwidacji przedsiębiorstwa po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli wskazywały stosowne opinie prawników ŁUW oraz pisma z Delegatury MSP w Łodzi w latach 2006-2007.

Jako niecelową NIK oceniła podjętą w 2008 r. decyzję Wojewody Łódzkiego o uchyleniu likwidacji PBK „Zachód” i o przywróceniu jego działalności w formule przedsiębiorstwa państwowego.

**„Przywrócenie
działalności”
przedsiębiorstwa
zamiast jego
likwidacji**

Przedsiębiorstwo nie poprawiło wyników w postępowaniu naprawczym prowadzonym przed wszczęciem likwidacji. Uchylenie likwidacji PBK „Zachód” było działaniem niecelowym, bowiem przedsiębiorstwo nie miało perspektyw rentownej działalności, a jedyną podjętą działalnością gospodarczą był wynajem pomieszczeń magazynowych.

Przedsiębiorstwo nie miało możliwości podjęcia planowanej przez likwidatora nowej działalności, tj. handlu detalicznego i hurtowego materiałami budowlanymi, bowiem nie posiadało wystarczających środków finansowych oraz niezbędnej kadry pracowniczej. W dniu wydania przez Wojewodę zarządzenia w sprawie uchylenia likwidacji – PBK „Zachód” nie posiadało zaakceptowanego przez organ założycielski programu wznowienia działalności gospodarczej, a w okresie 10 miesięcy jego działalności po uchyleniu likwidacji organ założycielski nie zaakceptował żadnej koncepcji programu rozwoju reaktywowanego przedsiębiorstwa. W konsekwencji ponownie postawiono PBK „Zachód” w stan likwidacji z dniem 1 marca 2009 r.

NIK nie kwestionowała celowości ponownego postawienia PBK „Zachód” w stan likwidacji, jednak w procesie przygotowania likwidacji organ założycielski w żaden sposób nie odniósł się do zgłaszanego dwukrotnie sprzeciwu Rady Pracowniczej. Po ponownym otwarciu likwidacji PBK „Zachód”, organ założycielski niezgodnie z prawem pracy, tj. bez kodeksowego okresu wypowiedzenia, rozwiązał umowę o pracę z tymczasowym kierownikiem tego przedsiębiorstwa, przez co naraził przedsiębiorstwo na poniesienie wydatków związanych z wypłatą odszkodowania orzeczonego przez sąd pracy w wysokości 11,5 tys. zł (bez odsetek).

**Nieuzasadniona
decyzja o uznaniu
przedsiębiorstwa
za zlikwidowane**

Jako niecelowe NIK oceniła podjęcie w dniu 21 grudnia 2006 r. przez Wojewodę Łódzkiego, decyzji w sprawie uznania za zlikwidowane Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Usług Inwestycyjnych w Łodzi z dniem 30 czerwca 2006 r. w sytuacji, gdy likwidator tego przedsiębiorstwa, w drugiej połowie 2006 r., wykonywał jeszcze czynności wynikające z programu likwidacji, związane z przekazaniem do dyspozycji Prezydenta Miasta Łodzi zabudowanej nieruchomości gruntowej. Ponadto, w październiku 2006 r. na rachunek bankowy WPUI wpłynęła dotacja z FSP w kwocie 13 tys. zł na dofinansowanie procesu likwidacji tego przedsiębiorstwa, którą likwidator wykorzystał zgodnie z planem finansowym likwidacji i rozliczył w Delegaturze MSP w Łodzi. Tym samym powyższa dotacja nie mogła być uwzględniona (i nie została uwzględniona) w końcowym sprawozdaniu finansowym WPUI, sporządzonym na dzień uznania przedsiębiorstwa za zlikwidowane.

W ocenie NIK, organ założycielski powinien był dokonać przedłużenia terminu zakończenia likwidacji WPUI do dnia zakończenia przez likwidatora wszelkich

czynności prawnych związanych z likwidacją tego przedsiębiorstwa, a także stosownie przedłużyć termin powołania tego organu.

Niecelowe, w ocenie NIK, było dokonanie przez Wojewodę Łódzkiego z dniem 30 grudnia 2008 r. zmiany na stanowisku likwidatora Przedsiębiorstwa „AGROMA”, pod pretekstem braku postępów w likwidacji, w sytuacji, gdy proces likwidacji tego podmiotu dobiegał końca. Do grudnia 2008 r. uregulowany został stan prawny nieruchomości i w znacznej mierze zostali zaspokojeni lub zabezpieczeni wierzyciele, jak również wyłoniono nabywcę istotnej części nieruchomości. Niezasadne było powołanie na likwidatora osoby nie posiadającej żadnego doświadczenia w zakresie funkcjonowania, jak i kierowania przedsiębiorstwami państwowymi.

**Niecelowa
zmiana
likwidatora**

Brak odpowiednich kwalifikacji spowodował nierzetelne przygotowanie przez likwidatora dokumentacji finansowej AGROMY w związku z zakończeniem likwidacji tego podmiotu, w wyniku czego proces przejęcia mienia polikwidacyjnego przez Delegaturę MSP w Łodzi, trwał jeszcze kilka miesięcy. Jeszcze po 6 miesiącach od daty uznania AGROMY za zlikwidowaną, w trakcie realizacji pozostawały czynności mające na celu przejęcie należności wraz z towarzyszącą im dokumentacją. Opóźnienia były konsekwencją popełnionych przez likwidatora uchybień.

Przekazaną w dniu 24 września 2009 r. dokumentację należności cechowała niespójność i wewnętrzna sprzeczność oraz wątpliwość, czy konkretną należność zakwalifikowano do kategorii „bilansowych”, czy też przekazano w odpisy aktualizujące, bądź czy jest to należność umorzona przez likwidatora. Dokumentacja była niekompletna, w licznych przypadkach brakowało oryginałów lub kopii np. tytułów egzekucyjnych, faktur, dowodów wpłat dokonywanych czy przez dłużnika oraz organ założycielski. Kwoty związane z poszczególnymi sprawami nie zawierały poprawnych wartości dochodzonych roszczeń – co przy ewentualnie dokonanym przejęciu mienia polikwidacyjnego utrudniałoby ich zaksięgowanie przez Departament Budżetu i Finansów MSP. Ww. uchybienia i braki, mimo odbycia dwóch spotkań z przedstawicielami Wydziału Infrastruktury ŁUW i poprzednim likwidatorem (1 i 8 października 2009 r.), następnie już kontynuowanych wyłącznie z likwidatorem AGROMY oraz głównym księgowym, nie zostały usunięte.

Nierzetelny nadzór nad likwidacją Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego Polbis

Nierzetelny był nadzór nad likwidacją Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego POLBIS sprawowany przez Dyrektora Wydziału Infrastruktury ŁUW (na mocy pełnomocnictwa z dnia 1 kwietnia 2009 r., udzielonego przez Wojewodę). Dyrektor Wydziału poinformował, w dniu 6 kwietnia 2009 r., zarządcę komisarycznego PUH POLBIS o zatwierdzeniu do realizacji programu naprawy, a jednocześnie (w tym samym piśmie) stwierdził m.in., że w związku z brakiem szans powodzenia naprawy oczekuje wystąpienia do organu założycielskiego z wnioskiem o likwidację POLBISU. Pomimo rozpoczęcia likwidacji POLBISU z dniem 1 czerwca 2009 r., dopiero w dniu 10 września 2009 r. wpisano likwidację Przedsiębiorstwa do KRS, ze względu na niepodjęcie wcześniej przez Wojewodę decyzji w sprawie uchylenia zarządu komisarycznego. Przygotowanie ww. decyzji należało do obowiązków Dyrektora Wydziału Infrastruktury.

Niecelowe było wyrażenie w dniu 7 października 2009 r. zgody na przeprowadzenie badania bilansu POLBISU za 2008 r.³⁹ Realizacja tego zadania naraziłaby to przedsiębiorstwo na niepotrzebne, znaczne koszty, gdyż już wcześniej (12 maja 2009 r.) Wojewoda Łódzki przyjął i zatwierdził sprawozdanie finansowe PUH za 2008 r. ŁUW nie wyegzekwował opracowania przez likwidatora rzetelnego planu finansowego i harmonogramu likwidacji PUH. Dyrektor Wydziału poprzestał na wielokrotnym zwracaniu uwagi likwidatorowi na niewłaściwe opracowywanie tych dokumentów. Do dnia 30 listopada 2009 r. likwidator nie przedstawił dokumentów w formie pozwalającej na ich przyjęcie oraz zatwierdzenie do realizacji proponowanych działań likwidatora. Nierzetelnie analizowano comiesięczne sprawozdania likwidatora z prowadzonej działalności. Nie zorientowano się, że dokumenty te w sposób niewłaściwy przedstawiały faktyczne działania podejmowane przez likwidatora. Np. w sporządzonych sprawozdaniach, likwidator jako osobiste działania operatywne podał przedsięwzięcia realizowane przez podmioty zewnętrzne.

Tolerowanie niecelowych i niegospodarnych działań likwidatora

Jako nierzetelność nadzoru NIK oceniła brak zdecydowanych działań, pomimo stwierdzonych licznych nieprawidłowości w procesie likwidacji POLBISU i tolerowanie niecelowych i niegospodarnych decyzji likwidatora opisanych na str. 39 *Informacji*.

---

³⁹ Z badania bilansu zrezygnowano na skutek interwencji kontrolerów.

W ocenie NIK, nie w pełni został zrealizowany wniosek zawarty w skierowanym do Wojewody Łódzkiego wystąpieniu pokontrolnym z dnia 23 lutego 2006 r. (pismo: LLO-411-09-02/05, S/04/013) w sprawie opracowania zasad powoływania zarządców komisarycznych i likwidatorów m.in. w oparciu o przesłanki merytoryczne oraz udokumentowane osiągnięcia zawodowe, jak również powiązanie ich wynagrodzeń z efektami pracy. Opracowany w tej sprawie dokument pn. *Zasady powoływania zarządców komisarycznych i likwidatorów przedsiębiorstw państwowych, dla których organem założycielskim jest Wojewoda Łódzki*, zatwierdzony przez Wojewodę w dniu 31 marca 2006 r. (ze zmianą z dnia 1 czerwca 2006 r.) określił bowiem wyłącznie kryteria, jakie powinny spełniać osoby ubiegające się o stanowisko likwidatora lub zarządcy komisarycznego, w tym dotyczące wykształcenia i doświadczenia zawodowego. Nie uregulowano w nim natomiast procedury wyboru osób na ww. stanowiska oraz zasad ich wynagradzania.

**Nieprzejrzyste
procedury
powoływania
likwidatorów**

Wg wyjaśnień Wojewody, wyboru osób na powyższe stanowiska każdorazowo dokonywano w trybie „zwyczajowym” (analiza przedkładanych przez kandydatów dokumentów osobowych, rozmowy kwalifikacyjne), a wybrane osoby były rekomendowane Wojewodzie. Natomiast na wysokość wynagrodzenia likwidatorów, poza przesłankami ustawowymi, wpływ miały m.in. takie czynniki, jak: stopień trudności procesu naprawczego lub likwidacji, wielkość firmy, możliwości finansowe firmy, wynagrodzenie poprzedniego zarządzającego, okres przyjęty na wykonanie zadania. Ustalenia kontroli wskazują, że działania wynikające z przedstawionej wyżej praktyki nie były jednak w żaden sposób dokumentowane.

W ocenie NIK, brak przedmiotowych regulacji skutkowało przypadkami rekomendowania Wojewodzie, a następnie powoływania na stanowisko likwidatora, osób nie posiadających właściwych kwalifikacji.

Niecelowe było zatrudnienie na umowę zlecenia w dniu 1 października 2008 r. doradcy Wojewody, w zakresie problematyki związanej, m.in. z procesami likwidacji przedsiębiorstw państwowych, w sytuacji gdy zagadnienia powyższe leżały w zakresie zadań statutowych Wydziału Infrastruktury.

**Niecelowe
zatrudnienie
doradcy
Wojewody**

Wydawane przez ww. doradcę opinie w sprawach likwidacji przedsiębiorstw objętych kontrolą, były lakoniczne, dotyczyły problematyki niewymagającej wiedzy specjalistycznej i nie wносиły nic istotnego do realizowanych przez Wydział zadań, związanych z prowadzeniem tych procesów (miały formę krótkich

sformułowań nanoszonych odrębnie na dokumentach). Kontrola ustaliła ponadto, że ww. doradca rekomendował powołanie na stanowisko likwidatora AGROMY osoby, której dokumenty przedłożone w ŁUW wskazywały, że nie posiada ona stosownych kwalifikacji do pełnienia tej funkcji.

3.3.4.3. NADZÓR WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

Długotrwałość
likwidacji

W 10 przypadkach, na 27 postępowań likwidacyjnych zakończonych w województwie mazowieckim w kontrolowanym okresie, proces ten trwał dłużej niż 2 lata. W dwóch z pięciu niezakończonych postępowań likwidacyjnych (według stanu na dzień 31 października 2009 r.), trwał ponad 8 lat od daty wszczęcia likwidacji.

Jedną z głównych przyczyn przewlekłości postępowań likwidacyjnych był długotrwały proces regulowania przez likwidatorów stanu prawnego nieruchomości likwidowanych przedsiębiorstw.

Nierzetelny
nadzór
i brak
kontroli
likwidatorów

Jako nierzetelny NIK oceniła nadzór Wojewody Mazowieckiego nad przebiegiem procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych oraz brak kontroli likwidatorów.

Pracownicy Urzędu nie przeprowadzili w badanym okresie w likwidowanych przedsiębiorstwach ani jednej kontroli w celu sprawdzenia sposobu wywiązywania się likwidatorów z powierzonych im zadań oraz zweryfikowania rzetelności nadsyłanych przez likwidatorów informacji w tym zakresie. W tej sytuacji głównymi źródłami informacji Wojewody były przedstawiane przez likwidatorów sprawozdania finansowe, plany finansowe i harmonogramy likwidacji, okresowe sprawozdania z przebiegu procesu likwidacji oraz wnioski o przedłużenie terminu zakończenia likwidacji. Zawartość i szczegółowość sporządzanych przez poszczególnych likwidatorów dokumentów była bardzo zróżnicowana z powodu nieustalenia przez Wojewodę Mazowieckiego szczegółowych wymogów stawianych tym dokumentom, np. poprzez określenie minimalnego zakresu informacji dotyczących przebiegu procesu likwidacji.

Do dnia 15 kwietnia 2007 r. Wojewoda nie wprowadził żadnych wewnętrznych uregulowań sprawowania nadzoru nad przebiegiem likwidacji. Zostały one określone dopiero w zatwierdzonych przez Wojewodę Mazowieckiego w dniu 16 kwietnia 2007 r. *Zasadach nadzoru i typowych procedurach związanych z prowadzeniem przez Wydział Skarbu Państwa i Nieruchomości Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, spraw wynikających z nadzoru założycielskiego nad przedsiębiorstwami państwowymi znajdującymi się w likwidacji i upadłości przy*

czym nie wszystkie formy nadzoru określone w *Zasadach* były w praktyce stosowane.

Powyższe uregulowania przewidywały dokonywanie okresowej oceny pracy likwidatorów, zaś w dokumentacji SPOMASZ i SZKOLBUD nie było takich ocen. Wojewoda 27 razy wyrażał zgodę na przedłużenie terminu zakończenia likwidacji SPOMASZ i SZKOLBUD, co spowodowane było m.in. przewlekłością procesu regulowania stanu prawnego nieruchomości znajdujących się w dyspozycji tych jednostek, jednakże w 8 z tych przypadków nie wyegzekwowano od likwidatorów dokonania aktualizacji harmonogramów i planów finansowych likwidacji. Od likwidatorów SPOMASZ i SZKOLBUD nie wyegzekwowano sporządzenia bilansów otwarcia likwidacji, mimo iż obowiązek taki wynikał z postanowień § 49 pkt 3 *rozporządzenia w sprawie wykonania ustawy o pp.* oraz stosownych zarządzeń Wojewody Mazowieckiego w sprawie wszczęcia procesów likwidacji tych przedsiębiorstw.

O niewystarczającym nadzorze nad przebiegiem procesów likwidacji świadczą nieprawidłowości i uchybienia w działaniach likwidatorów stwierdzone w trakcie kontroli przeprowadzonych przez NIK w SPOMASZ i SZKOLBUD opisane w pkt. 3.3.2. i 3.3.3. niniejszej *Informacji*.

Należy również zaznaczyć, że Mazowiecki Urząd Wojewódzki zwracał się do wszystkich likwidatorów (w kwietniu 2006 r. oraz w styczniu 2008 r.) o przesłanie informacji odnośnie zawartych przez nich umów cywilnoprawnych. Otrzymanych informacji jednak nie analizowano, w tym m.in. pod względem przejrzystości postępowania oraz celowości i gospodarności zawieranych w tym zakresie umów, co świadczy o niewystarczającej rzetelności.

Uwagi NIK dotyczą także przekazania MSP mienia po zlikwidowanym przedsiębiorstwie WATRA dopiero w dniu 26 września 2005 r., tj. po upływie 7 miesięcy od dnia wykreślenia tego przedsiębiorstwa z KRS (25 lutego 2005 r.) i po upływie 6 miesięcy od daty otrzymania przez Wojewodę postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w tej sprawie. Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 49 ust. 1 *ustawy o pp.* Minister SP przejmuje mienie pozostałe po przedsiębiorstwie z dniem jego wykreślenia z rejestru sądowego. Stwierdzona nieprawidłowość wskazuje, że nie zrealizowano wniosku pokontrolnego zamieszczonego w skierowanym do Wojewody Mazowieckiego wystąpieniu pokontrolnym NIK z dnia 20 lutego 2003 r. (KGP/41018-5/02), dotyczącego przekazywania Ministrowi

Opóźnione
przekazanie
mienia

Niepełna
realizacja
wniosków
pokontrolnych

Skarbu Państwa mienia po zlikwidowanych przedsiębiorstwach, najpóźniej z dniem wykreślenia przedsiębiorstwa z KRS. Nie zrealizowano ponadto w pełni wniosków pokontrolnych dotyczących:

- opracowywania programów przez zespoły przygotowawcze i harmonogramów likwidacji z uwzględnieniem specyfiki likwidowanych przedsiębiorstw oraz ich weryfikowania w przypadkach przedłużania procesu likwidacji,
- wprowadzenia w umowach z likwidatorami i późniejszego egzekwowania terminów przedstawiania sprawozdań przez likwidatorów.

Ustalono bowiem, że:

- sporządzane przez zespoły przygotowawcze (powoływane przez Wojewodę Mazowieckiego) programy likwidacji, o których mowa w art. 23 *ustawy o pp.*, nadal nie zawierały określenia terminów realizacji poszczególnych zadań przez likwidatorów, pomimo iż w przypadku trzech na pięć skontrolowanych postępowań, nie występowały istotne okoliczności uniemożliwiające określenie tych terminów,
- spośród czterech wybranych losowo postępowań, w przypadku których likwidację przedsiębiorstw otwarto w okresie po 20 lutego 2003 r., jedynie w dwóch przypadkach w umowach zlecenia z likwidatorami wyznaczono precyzyjnie termin składania okresowych sprawozdań.

**Braki
w dokumentacji**

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim brak było kompletu dokumentacji dotyczącej procesów likwidacyjnych, co w ocenie NIK miało negatywny wpływ na wykonywanie zadań w tym zakresie przez Wojewodę. Brakowało m.in. prowadzonych przed dniem 23 kwietnia 2007 r. rejestrów kandydatów na kierowników przedsiębiorstw państwowych nadzorowanych przez Wojewodę Mazowieckiego oraz tzw. korespondencji ogólnej Oddziału Przedsiębiorstw Państwowych Wydziału Skarbu Państwa i Przekształceń Własnościowych z okresu przed 2004 r.

3.3.4.4. OCENA NADZORU PEŁNIONEGO PRZEZ MINISTRA SP, WOJEWODĘ MAŁOPOLSKIEGO ORAZ WOJEWODĘ WIELKOPOLSKIEGO

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie oceniła sposób sprawowania nadzoru nad procesami likwidacji pięciu przedsiębiorstw, dla których Minister SP był organem

**Uchybienia
w nadzorze
pełnionym
przez MSP**

założycielskim⁴⁰. Mimo pozytywnej oceny wyniki kontroli wykazały jednak uchybienia.

- W czterech decyzjach MSP dotyczących likwidacji, nie wskazano terminów zakończenia działalności operacyjnej⁴¹ przedsiębiorstw, chociaż obowiązek oznaczenia tego terminu wynika z § 45 pkt 4 *rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wykonania ustawy o pp.* Jedynie w decyzji dotyczącej likwidacji pp. KAW wskazano ten termin. Jednak na sześć wydanych przez Ministra SP decyzji, dotyczących przedłużenia terminu zakończenia działalności operacyjnej pp. KAW z powodu toczących się spraw sądowych – pięć wydano z opóźnieniem (sięgającym od jednego do piętnastu miesięcy), tj. po dacie, jaką wyznaczono na zakończenie tego procesu mocą poprzedniej decyzji.
- Nie opracowano listy kandydatów na likwidatorów oraz nie zostały określone kryteria ich doboru. Minister Skarbu Państwa wskazał⁴², że przy wyznaczaniu likwidatorów posłużono się nieformalnym, wewnętrznym wykazem osób, które prowadziły czynności likwidatorskie w podmiotach nadzorowanych przez Ministra SP i uzyskały pozytywną ocenę z wyników tej pracy. Taki sposób wyboru był nieprzejrzysty i pozostawiał znaczną dowolność.
- Nie wyegzekwowano przekazania szczegółowego programu likwidacji pp. KAW oraz planu finansowego likwidacji. Do sporządzenia i przedstawienia powyższych dokumentów likwidator przedsiębiorstwa był zobowiązany decyzją Ministra SP nr 116 z 31 grudnia 2003 r. Nieposiadanie tych dokumentów istotnie utrudniało, zdaniem NIK, sprawowanie rzetelnego nadzoru nad działaniami likwidatora pp. KAW przez kolejne komórki organizacyjne w MSP⁴³. Także likwidator nie był w stanie przedstawić kontrolerom ww. dokumentów.
- Nie wyegzekwowano od likwidatora aktualizacji „Programu likwidacji przedsiębiorstwa państwowego pn. Kopalnie i Zakłady Przetwórcze Siarki

⁴⁰ Minister SP nadzorował procesy likwidacji Kopalni Soli „Bochnia” w Bochni (pp. KS Bochnia), Łódzkich Zakładów Przemysłu Spirytusowego Polmos w Łodzi (pp. Polmos w Łodzi), Zakładów Przemysłu Spirytusowego Polmos w Sieradzu (pp. Polmos w Sieradzu), Krajowej Agencji Wydawniczej w Warszawie (pp. KAW) oraz Kopalni i Zakładów Przetwórczych Siarki „Siarkopol” w Tarnobrzegu (pp. Siarkopol).

⁴¹ W nw. rozporządzeniu w sprawie wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych użyto terminu „operatywnej”, ale wg znaczenia właściwe jest określenie „operacyjnej”.

⁴² Wyjaśnienia Ministra SP nr DKiMNSP-AM-0911-2/09 (MSP/DKiMNSP/2811/09) z 19 listopada 2009 r.

⁴³ Departament Nadzoru Właścicielskiego II, Departament Spółek w Upadłości, Likwidacji i Pakietów Mniejszościowych i ostatecznie przez Delegaturę MSP w Ciechanowie.

SIARKOPOL w Tarnobrzegu na lata 2002–2009”⁴⁴ (dalej *Program*). Nierzetelność ta miała miejsce w sytuacji, gdy *Program* zawierał zapisy zobowiązujące likwidatora do przedstawiania corocznych cząstkowych programów likwidacji uszczegółowiających i aktualizujących plan jego działań w zależności od posiadanych środków. Minister SP nie kwestionował również formy i zakresu informacji z realizacji *Programu*, w szczególności braku w sprawozdaniach likwidatora informacji o stanie zaawansowania likwidacji przedsiębiorstwa, której zakończenie planowano na dzień 31 grudnia 2009 r.⁴⁵ Likwidator prezentował dane o wydatkach na likwidację w układzie bilansu oraz rachunku zysków i strat, podczas gdy *Program* zakładał ich prezentację w układzie przepływów środków pieniężnych. NIK uznaje przedstawioną przez MSP argumentację o zasadności stosowanego przez likwidatora układu rozliczenia, ale w zaistniałej sytuacji należało doprowadzić do skorygowania programu likwidacji w tym zakresie, czego jednak nie uczyniono. Minister SP nie reagował na brak informacji o wyszczególnionych w *Programie* wydatkach na odprawy pracownicze, wynagrodzenia zespołu likwidatora (w informacjach prezentowano koszty zatrudnienia), kosztach bieżącego utrzymania majątku i kosztach administracyjnych działań likwidatora.

Uchybienia
w nadzorze
pełnionym
przez
Wojewodę
Wielkopolski

Wyniki kontroli działań i decyzji Wojewody Wielkopolskiego, pomimo pozytywnej oceny nadzoru pełnionego nad likwidatorami, wykazały także uchybienia.

- Nie wykonano, wynikającego z § 46 *rozporządzenia RM w sprawie wykonania ustawy o pp.*, obowiązku powiadomienia Ministra Finansów o zamiarze likwidacji przedsiębiorstw państwowych w przypadku trzech likwidacji. Ponadto nie zawsze egzekwowano od likwidatorów wykonywanie obowiązków określonych w przepisach i zawartych z nimi umowach m.in. w zakresie: zgłoszenia do KRS wniosku o wpisanie otwarcia likwidacji przedsiębiorstwa, zawiadomienia banku finansującego przedsiębiorstwo o otwarciu likwidacji, sporządzenia bilansu na dzień otwarcia likwidacji (w przypadku trzech spośród pięciu zbadanych przedsiębiorstw) oraz obowiązków sprawozdawczych i planu

⁴⁴ Program likwidacji Minister SP zatwierdził w dniu 25 marca 2002 r.

⁴⁵ Według informacji MSP z listopada 2009 r. Minister Gospodarki zaakceptował kierunkowo aneks nr 1 do „Programu likwidacji Zakładu Górniczego Kopalni Siarki „Jeziórko” na lata 2002 – 2009” z uwzględnieniem terminu zakończenia likwidacji kopalni do 2016 r.

likwidacji, tj. harmonogramu likwidacji, planów kosztów, planów przychodów (wobec wszystkich pięciu zbadanych w WUW przypadków likwidacji).

- W jednym przypadku (na pięć objętych szczegółowym badaniem) nie została przeprowadzona weryfikacja złożonych sprawozdań końcowych (merytorycznego i finansowego). Przejawem braku rzetelności było także wydawanie (w czterech przypadkach) decyzji o uznaniu przedsiębiorstwa za zlikwidowane przed wpływem do WUW końcowego sprawozdania finansowego z likwidacji. W przypadku trzech na pięć zlikwidowanych przedsiębiorstw objętych badaniem, wnioski do sądu o wpisanie do KRS decyzji o uznaniu przedsiębiorstwa za zlikwidowane złożone zostało ze znaczną zwłoką (wnioski składano w terminie od dwóch miesięcy do trzech lat i siedmiu miesięcy od zakończenia likwidacji).
- Mienie pozostałe po likwidacji przedsiębiorstw przekazywane było protokołem zdawczo-odbiorczym Delegaturze MSP w Poznaniu w terminie od 20 dni do trzech i pół miesięcy od dnia wykreślenia przedsiębiorstwa z KRS, co naruszało postanowienia art. 49 ust. 1 *ustawy o pp*.
- Plany likwidacji nie były uaktualniane, a likwidatorzy nie składali na czas wymaganych sprawozdań oraz meldunków, powodując opóźnienia sięgające od jednego do 48 dni. Ponadto niektóre sprawozdania nie zawierały części opisowej lub tabelarycznej. Pomimo tego oceny wystawione likwidatorom w latach 2006-2009 (I półrocze) były pozytywne.

Nadzór sprawowany przez Wojewodę Małopolskiego nad działaniami likwidatorów został również pozytywnie oceniony przez NIK, ale kontrola wykazała nieprawidłowości.

**Nieprawidłowości
w nadzorze
pełnionym przez
Wojewodę
Małopolskiego**

- Z obowiązku opracowania programu likwidacji wywiązały się zespoły powołane do oceny zasadności likwidacji 6 przedsiębiorstw spośród 7 likwidacji poddanych szczegółowej kontroli⁴⁶. Programu likwidacji nie opracował zespół powołany do oceny zasadności likwidacji Krakowskich Zakładów Kamienia Budowlanego w Krzeszowicach (KZKB).

⁴⁶ Kontrolą objęto procesy likwidacyjne 7 przedsiębiorstw państwowych, w tym 5 zakończonych (Biuro Projektowania Obiektów Przemysłowych i Ochrony Środowiska „Biproskór”, Krakowskie Przedsiębiorstwo Produkcji Leśnej „LAS”, Państwowe Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Limanowej, Zakład Wapienniczy w Płazie, Zakład Produkcji Materiałów Budowlanych w Krzeszowicach) i 2 trwające (Hutnicze Przedsiębiorstwo Remontowe w Krakowie, Krakowskie Zakłady Kamienia Budowlanego w Krzeszowicach).

- Wyboru likwidatorów ZPMB w Krzeszowicach, KZKB w Krzeszowicach, KPPL „LAS” oraz PPKS w Limanowej dokonano z pominięciem obowiązującej w tym zakresie procedury. Dyrektor Wydziału Skarbu Państwa i Nieruchomości wyjaśnił, że z uwagi na małą liczbę kandydatów na likwidatorów przedsiębiorstw, w stosunku do których umorzono postępowania upadłościowe, oraz krótki czas na przejęcie przedsiębiorstw od syndyków, odstępowano od postępowania konkursowego na likwidatora.
- Brak było reakcji Wojewody Małopolskiego wobec przypadków niewywiązywania się przez niektórych likwidatorów z obowiązków przedkładania miesięcznych informacji o charakterze planistyczno-sprawozdawczym. Przykładowo, likwidatorzy PPKS w Limanowej nie składali do Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego miesięcznych sprawozdań z przebiegu postępowania likwidacyjnego, natomiast likwidator „Biproskór” w I kwartale 2006 r. i likwidator Hutniczego Przedsiębiorstwa Remontowego w Krakowie od sierpnia 2006 r. do dnia zakończenia kontroli NIK zaprzestali przekazywania sprawozdań.
- Niecelowe było przedłużanie z inicjatywy Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego postępowania likwidacyjnego przedsiębiorstwa „Biproskór”. Likwidacja pierwotnie zaplanowana na okres marzec – grudzień 2004 r. została ukończona dopiero w dniu 9 maja 2006 r., pomimo że zobowiązania likwidowanego podmiotu zostały spłacone już na początku 2005 r. Nie było racjonalnego uzasadnienia dla przedłużania tej likwidacji, zwiększającego jej koszty. Tylko w okresie I kwartału 2006 r. łączne koszty likwidacji wyniosły ok. 185 tys. zł, w tym koszty wynagrodzeń około 72 tys. zł. Z ustaleń kontroli wynika, iż celem Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w toku procesu likwidacji było przejęcie części budynku po likwidowanym przedsiębiorstwie. Przekazanie przez likwidatora części budynku likwidowanego przedsiębiorstwa na rzecz Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego było działaniem wykraczającym poza dyspozycje płynące z treści przepisu art. 46 ust. 3a pkt 2 *ustawy o pp*. Mienie przedsiębiorstwa państwowego zostało przekazane dwóm państwowym jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej, natomiast

- przepis ww. artykułu jednoznacznie wskazuje, iż przekazanie może nastąpić na rzecz gminy lub państwowej osoby prawnej.
- Nierzetelnością było akceptowanie sposobu działania likwidatora PPKS w Limanowej po dniu 1 września 2005 r., tj. po dacie sprzedaży całości majątku ww. przedsiębiorstwa. W okresie od 1 września 2005 r. do 15 maja 2006 r. likwidator prowadził głównie działania mające na celu uporządkowanie spraw finansowo-organizacyjnych, które nie doprowadziły jednak do zakończenia procesu likwidacji w przewidzianym harmonogramem terminie. W ocenie NIK, działalność likwidatora PPKS od momentu sprzedaży całości majątku przedsiębiorstwa była w dużym stopniu nieadekwatna do kwoty pobieranego miesięcznego wynagrodzenia. Brak reakcji ze strony organu założycielskiego na opieszale działania tego likwidatora przyczyniał się do opóźnienia zakończenia procesu likwidacji przedsiębiorstwa.
  - Od 2005 r. wydanie zarządzeń sankcjonujących kolejne przedłużenia terminu zakończenia procesu likwidacji Hutniczego Przedsiębiorstwa Remontowego w Krakowie, argumentowano koniecznością ostatecznego uregulowania całokształtu spraw związanych z majątkiem przedsiębiorstwa zlokalizowanym na terenie kombinatu metalurgicznego w Nowej Hucie. Sprawa ta do dnia zakończenia kontroli NIK nie została rozstrzygnięta. Ustalenia kontroli wskazują, że decyzja w kwestii przejęcia mienia polikwidacyjnego o nieuregulowanym stanie prawnym, należy do Delegatury Ministra Skarbu Państwa w Krakowie.

3.3.5. DOFINANSOWANIA LIKWIDACJI

Udzielanie przez Ministra SP dofinansowań z Funduszu Skarbu Państwa procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych było zasadne.

W okresie objętym kontrolą z FSP dofinansowano likwidację ok. 80 przedsiębiorstw państwowych, którym przekazano łącznie 40 020,5 tys. zł, a na rachunek FSP wpłynęła w tym czasie kwota 66 280,04 tys. zł z tytułu środków finansowych pozostałych po zlikwidowanych przedsiębiorstwach oraz wpłat dokonanych przez ich dłużników. MSP w kontrolowanym okresie wydało 48 decyzji odmownych dotyczących dofinansowania z FSP likwidacji pp. MSP słusznie, wg NIK, odmawiało dofinansowania w przypadkach błędnie sporządzonych wniosków, wnioskowania o pokrycie wydatków niezwiązanych

bezpośrednio z procesem likwidacji, a także gdy przedsiębiorstwo posiadało aktywa trwale możliwe do upłynnienia.

Uchybienia stwierdzone w skontrolowanych procesach udzielania dofinansowania likwidacji przedsiębiorstw państwowych z FSP polegały na nierzetelnej weryfikacji przez Delegaturę MSP we Wrocławiu wniosku na kwotę 458,3 tys. zł o dofinansowanie procesu likwidacji Opolskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las” oraz jego rozliczenie. NIK kwestionowała także celowość pokrycia z tej kwoty kosztów remontów budynków bez próby wyegzekwowania ich sfinansowania przez faktycznego użytkownika budynków⁴⁷.

Umowa dzierżawy zobowiązywała dzierżawcę do utrzymywania budynków w należytym stanie technicznym i ponoszenia kosztów bieżącej konserwacji, napraw i remontów, ale likwidator uznała, że nie ma podstaw do żądania od dzierżawcy wykonania prac związanych z realizacją zaleceń pokontrolnych. Żądanie sfinansowania remontu przez dzierżawcę należało, zdaniem NIK, oprócz na postanowieniach umowy, gdyż faktycznie odpowiedzialność za stan obiektu nie jest powiązana z prawem własności, lecz ze stanem władania i zarządzania danym obiektem, a do tego był uprawniony dzierżawca. W rozliczeniu dofinansowania likwidator przedstawiła fakturę na kwotę 189,1 tys. zł za wykonanie zabezpieczenia, konserwacji i remontu pokryć dachowych oraz naprawy wiaty magazynowej, chociaż żaden z budynków nie był w protokołach z okresowej kontroli oznaczony jako wiaty magazynowa. Szczegółowa wycena wykonanych prac zawierała m.in. pozycje, które nie wynikały z zaleceń okresowej kontroli budynków, i których nie można uznać za niezbędne prace zabezpieczające, tj.: uzupełnienia posadzki cementowej, uzupełnienie przepierzeń piwnicznych⁴⁸. Likwidator wyjaśniła, że posadzka betonowa i podkład betonowy stanowią podłoże, na którym ułożona jest papa, oraz że w programie służącym do sporządzania kosztorysu nie istnieje – niezbędna do wykonania – pozycja pod nazwą „zabezpieczenie okien”, dlatego też w wycenie poprzez analogię w pozycji 30 d.3 został wskazany inny opis. Wyjaśnienia te NIK uznaje za niewiarygodne i potwierdzające jedynie nierzetelność dokumentów stanowiących podstawę rozliczenia.

W dniu 28 października 2009 r., Dyrektor Delegatury MSP we Wrocławiu zlecił dokonanie wizji lokalnej w OPPL i wyjaśnił, że potwierdziła ona konieczność wykonania prac oraz ich zgodność z zaleceniami, a akceptacja wydatków została

---

⁴⁷ Minister SP złożył do powyższej oceny NIK, zastrzeżenia, których Kolegium NIK nie uwzględniło.

⁴⁸ Budynek nr 5, poz. 30 d.3 wyceny.

dokonana po uzyskaniu telefonicznych wyjaśnień od likwidatora w zakresie rozbieżności nazewnictwa obiektu poddanego pracom zabezpieczającym.

O braku rzetelności przy opiniowaniu wniosku i rozliczaniu dofinansowania świadczy niezauważenie przez Delegaturę nieścisłości w protokołach z kontroli budynków oraz w wycenie wykonanych prac, a także fakt, że wizję lokalną przeprowadzono w wyniku pytań kontroli NIK, tj. 10 miesięcy po zaakceptowaniu rozliczenia likwidatora.

W przypadku dwóch decyzji dotyczących dofinansowania z FSP likwidacji przedsiębiorstw państwowych Minister SP nie podał uzasadnienia odmowy dofinansowania likwidacji – co było nierzetelne. Odmowa bez podania przyczyn nastąpiła pomimo prawidłowo złożonych wniosków oraz pozytywnych opinii organu założycielskiego i komórek merytorycznych w MSP.

**Dowolność
decyzji**

Likwidatorzy Przedsiębiorstwa Drobiarskiego w Koziegłowach k. Poznania ośmiokrotnie od 2005 r. składali wnioski o dofinansowanie likwidacji polegającej na zakończeniu bytu prawnego przedsiębiorstwa po umorzonej upadłości. Dofinansowanie tej likwidacji z FSP przewidywane było już w 2003 r. przez zespół przygotowawczy do likwidacji w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim. W opiniach organu założycielskiego do wniosków likwidatorów stale podnoszono argument, że jest to jedyna droga do wykreślenia tego przedsiębiorstwa z KRS. Nie podając żadnego uzasadnienia, w dniu 2 stycznia 2007 r. Minister SP odmówił dofinansowania likwidacji kwotą 217,8 tys. zł, a w dniu 9 maja 2007 r. podtrzymywał odmowę dofinansowania wobec wniosku na kwotę 246,6 tys. zł. Dopiero wniosek z lipca 2007 r.⁴⁹, na kwotę 361,5 tys. zł uzyskał akceptację MSP.

Także bez podania uzasadnienia Minister SP odmówił w 2007 r. dofinansowania kwotą 40 tys. zł likwidacji Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Robót Drogowych z siedzibą w Łodzi. Likwidacja tego przedsiębiorstwa została dokończona bez ponownego składania wniosku o dofinansowanie i zostało ono wykreślone z KRS.

Niewskazanie uzasadnienia odrzucenia przez Ministra SP poprawnych i pozytywnie zaopiniowanych przez organy założycielskie, a także przez właściwe komórki w MSP, wniosków o dofinansowanie, może być interpretowane jako dowolność w podejmowaniu decyzji.

Wykonanie wniosków pokontrolnych przez MSP NIK nie wносиła uwag do sposobu wykonania wniosków, do których wykonania zobowiązał się Minister SP po kontroli *Likwidacja i gospodarowanie mieniem*

⁴⁹ Uaktualniony w dniu 12 lutego 2008 r.

*polikwidacyjnym oraz mieniem przejętym przez Skarb Państwa po rozwiązaniu umowy o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania (P/02/114), przeprowadzonej przez NIK na przełomie lat 2002/2003. Zagadnienia likwidacji przedsiębiorstw państwowych były przedmiotem stałego zainteresowania komórki kontroli wewnętrznej MSP, co doprowadziło m.in. do wprowadzenia z dniem 14 października 2009 r. regulacji doprecyzowującej kwestie dofinansowania likwidacji w postaci *Wytycznych dotyczących przyznawania i rozliczania środków na wniosek likwidatora/syndyka o uzupełnienie brakujących środków finansowych na pokrycie kosztów procesu likwidacyjnego / postępowania upadłościowego przedsiębiorstwa państwowego / spółki z udziałem Skarbu Państwa*. Propozycje nowych uregulowań nadzoru nad likwidowanymi przedsiębiorstwami państwowymi zostały wprowadzone do procedowanego z inicjatywy MSP projektu ustawy dotyczącej zasad wykonywania nadzoru właścicielskiego SP.*

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Kontrolą objęto organy założycielskie przedsiębiorstw państwowych w stosunku do których NIK formułowała najbardziej krytyczne oceny po kontroli przeprowadzonej na przełomie lat 2002/2003 kontroli (P/02/114) *Likwidacja i gospodarowanie mieniem polikwidacyjnym oraz mieniem przejętym przez Skarb Państwa po rozwiązaniu umowy o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania*. Przedsiębiorstwa państwowe dobierano do kontroli z województw, których wojewodowie byli kontrolowani w proporcji do ogólnej liczby nadzorowanych, likwidowanych przedsiębiorstw na koniec I półrocza 2009 r. Kontrolą objęto 7 spośród 16 likwidowanych śląskich przedsiębiorstw, 3 spośród 6 likwidowanych wielkopolskich przedsiębiorstw, 2 z 6 likwidowanych mazowieckich przedsiębiorstw, 2 z 4 łódzkich likwidowanych przedsiębiorstw oraz jedno z 8 małopolskich likwidowanych przedsiębiorstw. Typowano do kontroli przedsiębiorstwa likwidowane najdłużej oraz korzystające z dofinansowania.

Po przeprowadzonej na przełomie lat 2002/2003 ww. kontroli P/02/114 stwierdzono, że rezultaty likwidacji negatywnie odbiegały od założeń przyjmowanych w postępowaniach przygotowawczych, a także w planach likwidacji opracowywanych przez likwidatorów. NIK oceniła, że niewielka efektywność procesów likwidacji (37% z nich zakończyło się upadłością) była spowodowana głównie nieprawidłowymi działaniami organów założycielskich, które zbyt późno podejmowały likwidację nieefektywnych przedsiębiorstw i traktowały proces likwidacji jako próbę ich ratunku. Wojewodowie podejmowali decyzje o wszczęciu likwidacji chociaż majątek przedsiębiorstw nie wystarczał na zaspokojenie bądź zabezpieczenie wierzycieli i pomimo zaistnienia przesłanek do ogłoszenia upadłości. NIK negatywnie oceniła wszczęcie likwidacji przez Wojewodów: Śląskiego, Mazowieckiego, Wielkopolskiego, Łódzkiego i Małopolskiego. W kontroli stwierdzono ponadto „fikcyjny byt prawny” 165 przedsiębiorstw, spowodowany brakiem środków finansowych na dokończenie likwidacji bądź upadłości. W wyniku kontroli budżetowych za lata 2007 i 2008

Wyniki
poprzednich
kontroli

w Ministerstwie Skarbu Państwa (P/07/056 i P/08/053) NIK zwróciła uwagę na długotrwałość postępowań likwidacyjnych, która prowadziła do finansowania tych procesów środkami budżetowymi. Procesy likwidacyjne prowadzone były w sposób przewlekły, trwający od 5 do 12 lat.

W ramach przygotowania do kontroli wszyscy wojewodowie oraz Minister SP przedłożyli NIK informacje o nadzorowanych w latach 2004-2009 (pierwszy kwartał) likwidacjach przedsiębiorstw państwowych oraz dofinansowań udzielonych likwidatorom. Na podstawie analizy ww. zestawień dobrano do kontroli przedsiębiorstwa, w których procesy likwidacji trwały najdłużej oraz takie, które korzystały z dofinansowania.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Zastrzeżenia do protokołu kontroli

Minister SP złożył zastrzeżenia do protokołu kontroli, wskazując na konieczność sprostowania błędów literowych oraz błędnie przytoczonych dat, liczb, nazwisk oraz uzupełnienia informacji o przekazaniu wyjaśnień przez Delegaturę Ministra Skarbu Państwa w Łodzi dotyczących Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego „Zachód” w Łodzi. Zastrzeżenia zostały uwzględnione.

Wystąpienia pokontrolne pozytywnie oceniające likwidacje

W wystąpieniach pokontrolnych do likwidatorów: Przedsiębiorstwa Drobiarskiego w Koziegłowach, PZ PKS w Poznaniu, Fabryki Zamków i Okuć „Fana”, Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego, Szkół Wyższych SZKOLBUD w Warszawie, Zakładu Przemysłu Drzewnego „Rudy” w Tarnowie oraz Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego „Zachód” NIK pozytywnie oceniła działania likwidatorów wskazując na uchybienia i nieprawidłowości. NIK wniosowała o usunięcie uchybień i nieprawidłowości. Likwidatorzy w odpowiedziach na wystąpienia pokontrolne (jedynie od likwidatora Przedsiębiorstwa Drobiarskiego w Koziegłowach nie oczekiwano odpowiedzi) zadeklarowali realizację wniosków, w tym likwidator PZ PKS w Poznaniu poinformował o częściowej windykacji zaległości oraz deklaracji ich całkowitej spłaty.

Wystąpienia pokontrolne negatywnie oceniające likwidacje

Negatywne oceny przekazano w wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do likwidatorów: Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Obsługi Inwestycji i Budownictwa w Katowicach, Biura Studiów i Projektów Przemysłu Węglowego „PROGOR”

w Katowicach, Zakładów Artykułów Technicznych i Galanteryjnych „POLGAL”, Sosnowieckiej Przędzalni Czesankowej „POLITEX”, Przedsiębiorstwa Remontów i Eksploatacji Domów „ŁABĘDY” w Gliwicach, Domu Mody „Elegancja” w Katowicach, Kaletańskich Zakładów Celulozowo-Papierniczych, Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego „POLBIS”, Fabryki Aparatury Mleczarskiej „SPOMASZ”. Do likwidatorów (z wyjątkiem likwidatorów Domu Mody „Elegancja” i Biura Studiów i Projektów Przemysłu Węglowego „PROGOR” w Katowicach) przekazano wnioski o usunięcie stwierdzonych w kontroli nieprawidłowości, w tym zintensyfikowanie działań zmierzających do terminowego zakończenia likwidacji. Likwidator Domu Mody „Elegancja” w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne zakwestionował niektóre oceny NIK, ale nie mogły one zostać rozpatrzone przez Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach z powodu ich złożenia po upływie terminu określonego w art. 16 *ustawy o NIK*. Wszyscy likwidatorzy zadeklarowali w odpowiedziach na wystąpienia pokontrolne, że podejmą realizację wniosków pokontrolnych.

W wystąpieniu pokontrolnym do Ministra SP Najwyższa Izba Kontroli oceniła kontrolowaną działalność pozytywnie, pomimo stwierdzonych uchybień.

**Wystąpienie
pokontrolne
do MSP**

Minister SP złożył zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w których wniósł o sprostowanie stwierdzenia, że Dyrektor Delegatury MSP w Poznaniu podtrzymał sprzeciw w odniesieniu do ponowionych wniosków o likwidację Przedsiębiorstwa Transportowo-Sprzętowego, Budownictwa „Transbud-Gorzów” w Gorzowie Wielkopolskim i w Lubuskich Zakładach Garbarskich w Lesznie Górnym. Kolegium NIK uznało to zastrzeżenie dokonując stosownych zmian w treści wystąpienia.

Ponadto Minister SP nie zgodził się z oceną NIK kwestionującą celowość pokrycia kosztów remontów budynków Opolskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las” z kwoty dofinansowania procesu likwidacji środkami Funduszu Skarbu Państwa bez próby wyegzekwowania ich sfinansowania przez faktycznego użytkownika budynków. Minister SP wskazał w zastrzeżeniach, że zobowiązanie się dzierżawcy do utrzymywania przedmiotu dzierżawy w należytym stanie technicznym oraz jego zobowiązanie do ponoszenia kosztów bieżącej konserwacji, napraw i remontów nie oznacza, że przyjął na siebie obowiązek wykonywania zaleceń pokontrolnych w odniesieniu do wykonania nowych pokryć dachowych.

Kolegium NIK odrzuciło to zastrzeżenie podtrzymując ocenę, że niecelowe było zaniechanie choćby próby uzyskania sfinansowania niezbędnych napraw przez

faktycznego użytkownika budynków i użycie na ten cel środków pochodzących z Funduszu Skarbu Państwa i przeznaczonych ze swej istoty na przedsięwzięcia umożliwiające zakończenie procesu likwidacji w sytuacji niedoboru środków ze sprzedaży mienia likwidowanego przedsiębiorstwa. Doprowadzono bowiem w ten sposób do dofinansowania z FSP remontu i zabezpieczenia budynków, których będące w likwidacji przedsiębiorstwo faktycznie nie użytkuje od dziesięciu lat. Budynki są użytkowane przez dzierżawcę, który nie regulował wszystkich należności z tytułu dzierżawy, a od 2008 r. zaprzestał jakichkolwiek płatności. Postanowienie umowy dzierżawy (§ 9) oraz stwierdzenie wieloletnich zaniedbań w utrzymaniu budynków przez dzierżawcę stanowiło – wg Kolegium NIK – wystarczającą podstawę przynajmniej do podjęcia próby wyegzekwowania sfinansowania doraźnych prac remontowych i zabezpieczenia budynków przez dzierżawcę.

Po kontroli NIK wносиła do Ministra SP o:

1. Podejmowanie działań zmierzających do wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego tzw. „fikcyjnych bytów prawnych” bez zbędnej zwłoki.
2. Wyegzekwowanie od likwidatora Kopalni i Zakładów Przetwórczych Siarki „Siarkopol” w Tarnobrzegu przekazywania informacji o przebiegu likwidacji w zakresie i układzie określonym w *Programie* likwidacji przedsiębiorstwa.
3. Rozważenie przeprowadzenia kontroli celowości dofinansowania likwidacji Opolskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las” w części dotyczącej prac remontowych oraz rzetelności rozliczenia tego dofinansowania.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Minister Skarbu Państwa poinformował o działaniach podejmowanych w celu zrealizowania wniosków NIK.

W wystąpieniu pokontrolnym do Wojewody Śląskiego NIK negatywnie oceniła zbyt późne podejmowanie decyzji o likwidacjach pp., a także nadzór nad działaniami likwidatorów uwzględniając w tej ocenie także nieprawidłowości stwierdzone w siedmiu likwidowanych śląskich przedsiębiorstwach objętych niniejszą kontrolą. NIK wносиła o:

1. Podejmowanie działań w celu przyspieszenia procesów likwidacji i przeciwdziałanie nieuzasadnionemu przedłużaniu przez likwidatorów czasu jej trwania.

2. Zwiększenie nadzoru nad procesami likwidacji, a w szczególności nad zbyciem nieruchomości będących we władaniu przedsiębiorstw.
3. Zapewnienie przekazywania Ministrowi Skarbu Państwa mienia zlikwidowanych przedsiębiorstw państwowych z dniem wykreślenia tych przedsiębiorstw z KRS.
4. Bezwzględne egzekwowanie obowiązków likwidatorów, a w przypadku braku realizacji przez likwidatorów przyjętych do realizacji zadań, konsekwentne dochodzenie kar wynikających z zawartych umów.
5. Rozważenie możliwości ponownego wyłaniania likwidatorów w wyniku prowadzenia procedury komisyjnego wyłaniania kandydatów.
6. Rozważenie możliwości wystąpienia do właściwego sądu o wyrównanie strat przez byłego likwidatora Państwowego Przedsiębiorstwa Remontów i Eksploatacji Domów „ŁABĘDY” w Gliwicach lub o rozwiązanie umowy sprzedaży udziałów PRiED Sp. z o.o. w trybie ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Wojewoda Śląski zadeklarował, że podejmie działania zmierzające do realizacji czterech wniosków NIK oraz poinformował, że nie widzi zasadności realizacji piątego i szóstego wniosku. Uzasadnił to końcową fazą procesów likwidacji oraz odmienną od NIK oceną kwestii sprzedaży udziałów przez likwidatora Przedsiębiorstwa Remontów i Eksploatacji Domów „ŁABĘDY” w Gliwicach.

W wystąpieniu pokontrolnym do Wojewody Łódzkiego NIK negatywnie oceniła nadzór nad działaniami likwidatorów wnosząc o jak najszybsze zakończenie procesu likwidacji Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego „Zachód” i Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego POLBIS, w celu ograniczenia kosztów tych postępowań i przekazanie mienia polikwidacyjnego Delegaturze MSP. Ponadto Izba wносиła o rozważenie celowości dalszego pełnienia funkcji przez dotychczasowego likwidatora PUH POLBIS, gdyby likwidacja została w istotny sposób wydłużona w czasie. Izba wносиła także o rozważenie zasadności dalszego zatrudniania doradcy wojewody, w zakresie m.in. problematyki likwidacji przedsiębiorstw państwowych, w sytuacji gdy procesy likwidacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych dotyczą obecnie ich znikomej liczby. W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Wojewoda Łódzki poinformował, że obecnie nie toczy

się żaden proces likwidacji a jedynie w przypadku Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego „Zachód” i Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego POLBIS trwa proces przekazywania dokumentacji i mienia polikwidacyjnego oraz, że zakończono współpracę z osobą pełniącą funkcję doradcy.

W wystąpieniu pokontrolnym do Wojewody Mazowieckiego NIK pozytywnie oceniła decyzje o wszczynaniu procesów likwidacji oraz negatywnie oceniła nadzór pełniony przez organ założycielski nad prowadzonymi likwidacjami. Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wносиła o:

1. Określenie ujednoczonych wymagań stawianych przez Wojewodę programom i harmonogramom likwidacji oraz okresowym sprawozdaniom likwidatorów z przebiegu procesu likwidacji.
2. Określanie w umowach zawieranych z likwidatorami dokładnych terminów przedstawiania okresowych sprawozdań z przebiegu procesu likwidacji.
3. Egzekwowanie od likwidatorów sporządzania bilansów otwarcia likwidacji oraz przedstawiania Wojewodzie zaktualizowanych harmonogramów i planów finansowych likwidacji (w przypadku wyrażenia przez Wojewodę zgody na przedłużenie terminu jej zakończenia).
4. Pogłębione analizowanie informacji pozyskiwanych od likwidatorów dotyczących sposobu przeprowadzania likwidacji oraz ponoszonych w tym zakresie kosztów, m.in. pod kątem przejrzystości, celowości i gospodarności postępowania likwidatorów przy zawieraniu umów cywilnoprawnych na świadczenie usług na rzecz przedsiębiorstw.
5. Przeprowadzanie kontroli w likwidowanych przedsiębiorstwach w celu sprawdzenia prawidłowości wywiązywania się likwidatorów z powierzonych im zadań oraz weryfikowania rzetelności przekazywanych informacji o przebiegu tych procesów.
6. Przekazywanie Ministrowi Skarbu Państwa mienia po zlikwidowanych przedsiębiorstwach bez zbędnej zwłoki.
7. Dokonywanie wypłat wynagrodzeń likwidatorów na zasadach określonych w art. 5 ust. 1 *ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*.

8. Właściwe zabezpieczenie gromadzonej w Urzędzie dokumentacji dotyczącej sprawowanego przez Wojewodę nadzoru nad przebiegiem postępowań likwidacyjnych przedsiębiorstw państwowych.

Ze względu na ujawnione w trakcie kontroli nieprawidłowości w likwidacji Fabryki Aparatury Mleczarskiej „SPOMASZ”, NIK wskazywała także na potrzebę wzmocnienia nadzoru nad działalnością likwidatora tego przedsiębiorstwa. W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Wojewoda Mazowiecki zadeklarował realizację wszystkich wniosków NIK.

W wystąpieniu pokontrolnym do Wojewody Małopolskiego NIK wносиła o podjęcie działań mających na celu niezwłoczne zakończenie procesów likwidacji Krakowskich Zakładów Kamienia Budowlanego w Krzeszowicach oraz Hutniczego Przedsiębiorstwa Remontowego w Krakowie. Wojewoda Małopolski zadeklarował realizację wniosków.

W wystąpieniu pokontrolnym do Wojewody Wielkopolskiego NIK wniosowała o skrócenie okresu składania wniosków o wykreślenie zlikwidowanych przedsiębiorstw z KRS i terminowe przekazywanie pozostałego po nich mienia Delegaturze MSP, a także o egzekwowanie od likwidatorów aktualizacji planów likwidacji oraz terminowej sprawozdawczości. Wojewoda Wielkopolski zadeklarował realizację wniosków.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach skierowała zawiadomienie na podstawie art. 63 ust. 1 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*⁵⁰ (ustawa o NIK) do:

- Prokuratury Rejonowej w Tarnowskich Górach o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez byłych likwidatorów Kaletańskich Zakładów Celulozowo-Papierniczych, którzy ukrywali środki finansowe uszczuplając zaspokojenie wierzycieli.
- Prokuratury Rejonowej Gliwice-Wschód w Gliwicach o podejrzeniu popełnienia przestępstwa działania na szkodę interesu publicznego przez byłego likwidatora Przedsiębiorstwa Remontów i Eksploatacji Domów „ŁABĘDY”, który przeprowadzając przetargi, a potem negocjacje, ustalił zaniżoną wartość sprzedawanych udziałów w spółce zależnej.

**Zawiadomienia
do organów
ścigania**

⁵⁰ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

- Prokuratury Rejonowej Katowice-Zachód o podejrzeniu popełnienia przestępstwa działania na szkodę interesu publicznego przez byłego likwidatora Domu Mody „Elegancja” w Katowicach, który nie dopełnił obowiązków określonych w § 2 ust. 1; § 8 ust. 2; § 9 ust. 1 pkt 3 i 5 oraz ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu przeprowadzając przetarg na zbycie nieruchomości przedsiębiorstwa w sposób stwarzający niebezpieczeństwo niezyskania za sprzedawaną nieruchomość możliwie najwyższej ceny.
- Prokuratury Rejonowej Katowice-Południe o podejrzeniu popełnienia przestępstw działania na szkodę interesu publicznego przez byłych likwidatorów Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Obsługi Inwestycji i Budownictwa w Katowicach, którzy zawierali fikcyjne umowy zlecenia.
- Prokuratury Rejonowej w Częstochowie o podejrzeniu popełnienia przestępstw przez byłego likwidatora Zakładów Artykułów Galanteryjnych i Technicznych POLGAL w likwidacji w Częstochowie, który:
  - pobrał bezpodstawnie z konta przedsiębiorstwa wynagrodzenie w kwocie 6 tys. zł.
  - posługiwał się dokumentem PIT-11 *Informacja o dochodach oraz o pobranych zaliczkach na podatek dochodowy*, w którym potwierdzono nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne.

Komenda Miejska Policji w Częstochowie Sekcja do Walki z Przestępczością Gospodarczą poinformowała NIK o wszczęciu dochodzenia.

NIK Delegatura w Warszawie skierowała zawiadomienie na podstawie art. 63 ust. 1 *ustawy o NIK* do Prokuratury Warszawa-Praga Południe o niedopełnieniu przez likwidatora fabryki Aparatury Mleczarskiej Spomasz obowiązków w zakresie gospodarowania mieniem przedsiębiorstwa zawierając umowę o świadczenie usług doradczych, przez co przedsiębiorstwo poniosło szkodę w kwocie 525,8 tys. zł.

Prokuratura Rejonowa Warszawa-Praga Południe zawiadomiła NIK o wszczęciu śledztwa w sprawie nadużycia zaufania.

5. Załączniki

5.1. Załącznik nr 1. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

Jednostka NIK	Jednostka kontrolowana
Delegatura w Łodzi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Łódzki Urząd Wojewódzki, 2. Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „POLBIS” w Łodzi, 3. Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego „ZACHÓD” w Łodzi.
Delegatura w Katowicach	<ol style="list-style-type: none"> 1. Śląski Urząd Wojewódzki, 2. Dom Mody „ELEGANCJA” w Katowicach, 3. Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Obsługi Inwestycji i Budownictwa w Katowicach, 4. Kaletańskie Zakłady Celulozowo-Papiernicze w Kaletach, 5. Państwowe Przedsiębiorstwo Remontów i Eksploatacji Domów „ŁABĘDY” w Gliwicach, 6. Sosnowiecka Przędzalnia Czesankowa „POLITEX” w Sosnowcu, 7. Biuro Studiów i Projektów Przemysłu Węglowego w Katowicach, 8. Zakłady Artykułów Technicznych i Galanteryjnych „POLGAL” w Częstochowie.
Delegatura w Krakowie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Małopolski Urząd Wojewódzki, 2. Zakład Przemysłu Drzewnego „RUDY” w Tarnowie.
Delegatura w Poznaniu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wielkopolski Urząd Wojewódzki, 2. Przedsiębiorstwo Drobiarskie w Koziegłowach koło Poznania, 3. Dobrzyckie Zakłady Obuwia, 4. Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia PKS Poznań.
Delegatura w Warszawie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mazowiecki Urząd Wojewódzki, 2. Fabryka Aparatury Mleczarskiej „Spomasz” w Warszawie, 3. Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane Szkół Wyższych „Szkolbud” w Warszawie.
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ministerstwo Skarbu Państwa.

5.2. Załącznik nr 2. Nieprawidłowości w wymiarze finansowym

Finansowe rezultaty kontroli	
kwoty w zł	opis nieprawidłowości lub korzyści finansowych
Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia PKS w Poznaniu	
39 155,50	zaległości w opłatach czynszowych na skutek braku windykacji
36 245,09	kwota wyegzekwowana na skutek wniosku NIK (korzyści finansowe)
Zakłady Artykułów Technicznych i Galanteryjnych „POLGAL”	
29 000,00	nieujęta w sprawozdawczości kwota wynagrodzenia likwidatora
5 000,00	zawyżenie wynagrodzenia likwidatora
119 117,00	skutki pochopnego zawarcia umowy przedwstępnej sprzedaży nieruchomości – kwota zadatku do zwrotu wraz z kosztami sądowymi
Przedsiębiorstwo Remontów i Eksploatacji Domów „LABĘDY” w Gliwicach	
12 768,13	zaniżenie ceny sprzedanych udziałów
Dom Mody „Elegancja” w Katowicach	
321,47	koszt ogłoszenia unieważnionego przetargu
Kaletańskie Zakłady Celulozowo-Papiernicze	
47 580,00	zaliczkowa, niezgodna z umową wypłata wynagrodzeń za podziały geodezyjne
1 210 055,80	kwota wykazywana w sprawozdaniach i księgach rachunkowych jako należność, chociaż faktycznie była to kwota w dyspozycji likwidatorów ukrywana przed wierzycielami
152 272,30	kwota wypłat z tytułu umów zleceń i umów o pracę zawartych bez zgody organu założycielskiego
40 000,00	kwota nienaliczonego czynszu dzierżawnego za 2 miesiące
Fabryka Aparatury Mleczarskiej „SPOMASZ”	
525 800,00	kwota wydana niecelowo na usługi doradcze
123 000,00	amortyzacja zaliczona w koszty po zakończeniu działalności operacyjnej
Przedsiębiorstwa Budownictwa Komunalnego „Zachód”	
9 760,00	koszt opracowania programu rozwoju, który nie został wykorzystany
11 912,80	odszkodowanie za nieprawidłowe rozwiązanie umowy o pracę
1 886 238,90	nieprawidłowo zaewidencjonowane należności czynszowe
139 293,67	nieprawidłowo zaewidencjonowane odszkodowanie
77 173,81	nieprawidłowo zaewidencjonowane koszty likwidacji skutków pożaru

5.3. Załącznik Nr 3. Wykaz podstawowych aktów prawnych

1. Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 981 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397, ze zm.).
3. Ustawa z dnia 12 maja 2006 r. o zmianie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 107, poz. 721) – wygasła 30 czerwca 2007 r.
4. Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 162, poz. 1223 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm.).
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1981 r. w sprawie wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 170 ze zm.).
9. Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Funduszu Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 116, poz. 789).
10. Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Funduszu Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 138, poz. 1162) – uchylone 1 lipca 2006 r.
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu (Dz. U. Nr 97, poz. 443 ze zm.).

5.4. Załącznik nr 4. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Prezes Rady Ministrów

Prezes Trybunału Konstytucyjnego RP

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Rzecznik Praw Obywatelskich

Minister Skarbu Państwa

Komisje Sejmowe :

Skarbu Państwa

Gospodarki

do Spraw Kontroli Państwowej

Finansów Publicznych

Ustawodawcza

Odpowiedzialności Konstytucyjnej

Senacka Komisja Gospodarki Narodowej

Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

MINISTER SKARBU PAŃSTWA

Warszawa, dnia 24 czerwca 2010 r.

DKiMNSP-AM-0911-2/09
(MSP/DKiMNSP/1685/10)

Pan

Stanisław Jarosz

Wiceprezes

Najwyższej Izby Kontroli

dup. ghybly

Stosownie do postanowień art. 64 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli przedstawiam stanowisko do *Informacji o wynikach kontroli działalności likwidatorów oraz dofinansowania z Funduszu Skarbu Państwa procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych*, przekazanej przy piśmie Wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli z dnia 16 czerwca 2010 r., znak: KGP-410-16/2009.

Odnosnie negatywnej oceny celowości pokrycia kosztów remontów budynków Opolskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las” w Opolu (punkt 3.3.5. Dofinansowania likwidacji na stronach 61-64).

Najwyższa Izba Kontroli zakwestionowała celowość pokrycia kosztów remontów budynków Opolskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las” w Opolu z kwoty dofinansowania procesu likwidacji środkami Funduszu Skarbu Państwa bez próby wyegzekwowania ich sfinansowania przez dzierżawcę.

Minister Skarbu Państwa nie podzielił opinii NIK w tym przedmiocie składając, do wystąpienia pokontrolnego NIK z dnia 26 stycznia 2010 r., zastrzeżenia, które w całości zostały oddalone przez Kolegium NIK uchwałą z dnia 24 lutego 2010 r.

Jednakże Minister Skarbu Państwa w dalszym ciągu podtrzymuje swoje stanowisko w tej sprawie.

DEPARTAMENT 154/3
GOSPODARKI, SKARBU PAŃSTWA
I PRYWATYZACJI
Data ..... 25-06-2010 v.
Sprawa 410-16/2009

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Sekretariat Wiceprezesa Stanisława Jarosza

L.dz. 489 data wpływu 25.06.2010

Delegatura MSP we Wrocławiu zwróciła się do likwidatora przedsiębiorstwa z wnioskiem o podjęcie środków prawnych, zmierzających do odzyskania od dzierżawcy zaangażowanych na potrzeby remontu środków finansowych z Funduszu Skarbu Państwa. Na chwilę obecną trudno jest przewidywać, jaki będzie wynik tych działań. Próba polubownego załatwienia sprawy nie powiodła się, zatem likwidator przygotowuje się do skierowania roszczenia na drogę postępowania sądowego.

Warto, na przykładzie opisanej sprawy, zauważyć arbitralność ocen NIK formułowanych po upływie wielu lat od zawarcia umowy dzierżawy. Uważam, że na takie kwestie winno się spojrzeć przez pryzmat czasu i okoliczności, w jakich określone zdarzenia miały miejsce, jak również dokonywanych ustaleń.

Objęcie umową dzierżawy całego mienia likwidowanego przedsiębiorstw, mimo że na własne potrzeby dzierżawca faktycznie wykorzystuje jedynie część jednego z budynków, daje podstawę dla wniosków i ocen wyrażonych przez NIK wyłącznie wtedy, gdy odrzuca się cały kontekst zawarcia takiej umowy i pytanie o ekonomiczny sens jej zawarcia z punktu widzenia dzierżawcy. Tymczasem okoliczności te w postępowaniu sądowym zapewne będą w istotny sposób wpływać na rozstrzygnięcie sprawy.

MINISTER

Aleksander Grad

Opinia
Prezesa Najwyższej Izby Kontroli
do stanowiska Ministra Skarbu Państwa
w sprawie

Informacji o wynikach kontroli pn.
„Działalność likwidatorów oraz dofinansowanie z Funduszu Skarbu Państwa procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych”

Z satysfakcją przyjmuję informację, o podjęciu przez Ministerstwo Skarbu Państwa i likwidatora Opolskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las” – sugerowanych w wyniku przeprowadzonej kontroli – działań zmierzających do odzyskania niecelowo wydatkowanych środków przekazanych z Funduszu Skarbu Państwa na dofinansowanie procesu likwidacji przedsiębiorstwa.

Nie mogę natomiast zgodzić się z sugestią, że dokonana przez NIK ocena okoliczności związanych z przekazaniem i wykorzystaniem części środków przeznaczonych na dokończenie likwidacji OPPL „Las” stanowi wyraz arbitralności ocen NIK.

Kolegium NIK, po wnikliwym rozpatrzeniu zastrzeżeń zgłoszonych przez Ministra Skarbu Państwa, podtrzymało ocenę, że niecelowe było zaniechanie choćby próby uzyskania sfinansowania niezbędnych napraw przez faktycznego użytkownika budynków i użycie na ten cel środków pochodzących z Funduszu Skarbu Państwa. Środki te przeznaczone są bowiem na przedsięwzięcia umożliwiające zakończenie procesu likwidacji w sytuacji niedoboru przychodów ze sprzedaży mienia likwidowanego przedsiębiorstwa. W konsekwencji doprowadzono do dofinansowania z Funduszu Skarbu Państwa remontu i zabezpieczenia budynków, których będące w likwidacji przedsiębiorstwo faktycznie nie wykorzystuje od dziesięciu lat. Budynki były użytkowane przez dzierżawcę, który nie regulował części należności z tytułu dzierżawy, a od 2008 r. zaprzestał jakichkolwiek płatności. Treść umowy dzierżawy oraz stwierdzenie wieloletnich zaniedbań w utrzymaniu budynków przez dzierżawcę stanowiły – wg Kolegium NIK – wystarczającą podstawę przynajmniej do podjęcia próby wyegzekwowania sfinansowania doraźnych prac remontowych i zabezpieczenia budynków przez dzierżawcę.

Postępowanie służące do wyrażenia tej oceny jest przykładem stosowania zasady kontradiktoryjności kontroli, bowiem:

- w omawianej kwestii wyjaśnienia składali na etapie kontroli zarówno Dyrektor Delegatury Ministra Skarbu Państwa we Wrocławiu jak i likwidator przedsiębiorstwa;
- kontrolerzy uwzględnili wszystkie zastrzeżenia, jakie Minister Skarbu Państwa złożył do protokołu kontroli, przy czym nie dotyczyły one ustaleń odnośnie procesu likwidacji Opolskiego Przedsiębiorstwa Produkcji Leśnej „Las”;

- Kolegium NIK uznało jedno z dwóch zastrzeżeń złożonych do wystąpienia pokontrolnego, a oddaliło – przedstawiając szczegółowo argumentację – zastrzeżenie dotyczące oceny o niezasadności dofinansowania remontu z Funduszu Skarbu Państwa.

Nie mogę również podzielić poglądu, że zobowiązania, uzgodnione na równoprawnych warunkach przez równoprawnych partnerów, wynikające z cywilnoprawnej umowy, takiej jak umowa dzierżawy zawarta w opisywanej sprawie, powinny być po kilku latach od jej podpisania relatywizowane w zależności od powodzenia i zyskowności przedsięwzięcia realizowanego przez prywatnego przedsiębiorcę. Minister Skarbu Państwa w pierwszym rządzie powinien wykazywać troskę o racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi, jakimi są środki Funduszu Skarbu Państwa.

WICEPREZES 28.06.2010
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Stanisław Jarosz